

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriön lausuntopyyntö 2.7.2021, dnro VN/12128/2019

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LUONNONSUOJELULAIKSI JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Yleistä

Metsähallituksen näkemyksen mukaan lausunnolla olevan luonnonsuojelulain uudistus merkitsee toteutuessaan tärkeää edistysaskelta Suomen luonnon ja sen monimuotoisuuden suojelussa. Nykyinen luonnonsuojelulaki on jo neljännesvuosisadan ikäinen, minkä vuoksi se on monilta osin vanhentunut. Lain säättämisenjälkeen luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvat uhkat ja haasteet ovat voimistuneet, monipuolistuneet ja monilta osin muuttuneet luonteeltaan. Kansainvälisesti ja kansallisesti asetuista tavoitteista ja erilaisista toimintaohjelmista huolimatta luonnon monimuotoisuuden heikkenevää kehitystä ei ole kyetty kokonaisuudessaan estämään, vaikka metsien osalta uhanalaisuusindeksi on pysynyt 2000-luvulla lähes ennallaan. Tilanteen parantaminen edellyttää merkittäviä lisätoimia. Kansallisesti luonnonsuojelulain uudistaminen on yksittäisistä tällaisista toimista tärkein. Lain uudistaminen on paitsi tärkeää niin myös kiireellistä.

Lakiin on tehty paljon tärkeitä sisällöllisiä laajennuksia, sekä laajempia että suppeampia. Esimerkiksi luvun 13 luonnonsuojelun tiedonhallintaa koskeva osuus on tärkeä laajennus. Sisällöllisistä laajennuksista huomattava osa liittyy EU-säädöksiin ja/tai vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön. Uudistuksessa lain sisältöä on myös yhdenmukaistettu muun ympäristölainsäädännön kanssa. Sisällöllisten laajennusten ohella lain rakennetta on uudistettu: uusi rakenne on selkeä ja johdonmukainen. Metsähallituksen näkemyksen mukaan lain pykälät ja niihin liittyvät perustelutekstit ovat pääosin selkeästi ja ymmärrettävästi kirjoitettuja. Perusteluissa lakimuutokset on kuvattu ja perusteltu pääosin kattavasti ja riittävän yksityiskohtaisesti. Joidenkin yksittäisten, kokonaan uusien asioiden (esim. luonnonsuojelun seurantaa koskeva 19 § ja luonnonsuojelun tietojärjestelmää koskevat 116 § ja 117 §) osalta perustelut ovat kuitenkin asioiden tärkeyteen nähden suppeita ja "ohuita". Lisäksi lain tavoitepykälän perusteluja tulisi tarkentaa ja konkretisoida yhtenäisen lain tulkinnan ja soveltamisen varmistamiseksi.

Metsähallituksen Luontopalvelujen toiminnan kannalta keskeiseen lukuun 6 ei ole esitetty laajoja muutoksia, mutta siihen esitetään kuitenkin runsaasti pienempiä tarkennuksia ja täydennyksiä, joista monet selkeyttävät ja helpottavat Luontopalveluiden toimintaa, keventämällä alueiden hoitoon ja käytön ohjaukseen liittyviä hallinnollisia menettelyjä. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tällaista "hallinnollista taakkaa" olisi mahdollista ja tarkoituksenmukaista vieläkin hieman keventää, ja Metsähallitus esittääkin vielä lukuun 6 joitakin tähän tähtäviä muutosehdotuksia.

Lakiesityksen taloudellisten vaikutusten tarkastelu on verraten suppea ja pintapuolinen, mikä on sikäli ymmärrettävää, koska tämän kaltaisten laajojen lakiuudistusten taloudellisten vaikutusten arviointi

on tunnetusti hankalaa. Metsähallituksen näkemyksen mukaan lakiesityksen taloudellisten vaikutusten kuvausta ja arviointia tulisi kuitenkin vielä tarkentaa.

Metsähallituksen arvion mukaan lukuun 6 esitetyt muutokset vähentävät kokonaisuutena Luontopalvelujen työmäärää ja kustannuksia, mutta lukuun 13 esitetyt luonnonsuojelun tiedonhallintaa koskevat säädökset vaikuttavat päinvastaisesti. Lakiesityksen työmäärävaikutukset ovat toimialakohtaisia, ja Metsähallitus Metsätalous Oy:n arvion mukaan lukuihin 1 ja 6 esitetyt muutokset voivat lisätä Metsähallitus Metsätalous Oy:n työmäärää ja kustannuksia.

Taloudellisten vaikutusten arviointi on erityisen suppeaa ja puutteellista luonnonsuojelun tiedonhallinnan osalta. Luonnonsuojelun tietojärjestelmää käsittelevässä luvussa 13 tuodaan esille lukuisia luonnonsuojelun tietojärjestelmälle asetettavia vaatimuksia, jotka tulee ottaa huomioon mm. Luontopalvelujen ylläpitämien tietojärjestelmien tulevassa kehittämisessä. Nämä vaatimukset perustuvat ainakin valtaosin jo olemassa olevaan lainsäädäntöön, minkä vuoksi ne tulee huomioida luonnonsuojelulain uudistamisesta huolimatta. Vaikka luonnonsuojelun tietojärjestelmää koskevat kirjaukset eivät suoraan ja sinällään ehkä aiheuta merkittäviä kustannusvaikutuksia, on selvää, että laissa hahmottuvan tiedonhallinnan pidemmän aikavälin tavoitetilan saavuttaminen tulee edellyttämään luonnonsuojeluhallinnon tiedonhallinnassa "tiikerinloikkaa", joka tulee vaatimaan tiivistyvän yhteistyön ja selkeiden roolitusten ja tehtäväjakojen ohella myös huomattavia taloudellisia panostuksia. Metsähallituksen näkemyksen mukaan taloudellisten vaikutusten arvioinnissa tulisi tuoda selkeästi esille myös tällaiset tavoitetilan saavuttamisen edellyttämät lisäpanostukset ja esittää niistä edes karkeita suuruusluokka-arvioita (ks. myös mitä jäljempänä on todettu luvun 13 kommenttien alussa).

Yhtenä huomiona vaikutusten arvioinnin osalta Metsähallitus nostaa lisäksi esille sen, että uusien luontotyyppien suojelulla on vaikutusta alueiden taloudellisen hyödyntämisen arvoon esimerkiksi kaavoitettavilla alueilla, mitä tulisi arvioida myös osana vaikutusten arviointia. Toisaalta kustannusvaikutukseen voidaan merkittävästi vaikuttaa suunnittelun keinoin.

Luonnonsuojelulain lukukohtaiset kommentit

1 luku Yleiset säännökset

1 § Lain tavoite

Tavoitesäännökseen tehdyt muutokset ovat tarpeellisia. Nykyisen lain kohdassa 1) käytetty "ylläpitäminen" ei nykytilanteessa enää ole riittävä, vaan se on syytä korvata esityksen mukaisella käsitteellä "turvaaminen". Määritelmään on lisätty uutena kohta "3) ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja ilmastonmuutoksen hillinnän edistäminen". Lisäys on Metsähallituksen näkemyksen mukaan luonnonsuojelun näkökulmasta tärkeä, mutta taloudellisen maankäytön näkökulmasta lain perusteluteksteissä tulisi tuoda selkeämmin ilmi, miten ilmastonmuutoksen hillintää voidaan kyseisen tavoitteen asettamisen kautta käytännössä edistää ja miten pykälää tulisi tulkita eri tavoitteiden suhteen. Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen voivat olla joissakin

tilanteissa ristiriidassa, mutta lain perusteluista ei käy ilmi, miten eri tavoitteita näissä tilanteissa arvotetaan.

3 § Määritelmät

Määritelmäpykälän lisääminen on Metsähallituksen näkemyksen mukaan erittäin tarpeellinen uudistus, joka mm. parantaa luonnonsuojelulain ymmärrettävyyttä. Esitetyt määritelmät ovat selkeitä, ja mm. käsitteellisesti vaikeaselkoinen ja uusi "ekologinen kompensatio" on avattu määritelmässä hyvin. "Luonnon monimuotoisuuden kestävä käyttö" on hyvin perustellusti sidottu määritelmässä nimenomaisesti biologiseen monimuotoisuuteen.

6 § Saamelaiskulttuurin suoja

Lukuun 1 uutena esitetty 6 § tuo saamelaiskulttuurin suojan läpileikkaavasti luonnonsuojelulain säätämään toimintaan. Saamelaiskulttuuria koskevan heikentämiskiellon lisäksi säännös edellyttää viranomaisilta aktiivisia toimia turvata ja edistää saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittymistä siten, että ne säilyvät elinvoimaisina myös tulevaisuudessa. Metsähallituksen toimintaa ohjaavat jo nyt Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) yhteiskunnalliset velvoitteet, jotka edellyttävät saamelaiskulttuurin turvaamista ja yhteensovittamista. Käytännössä saamelaiskulttuurin heikentämiskieltoa on jo sovellettu Metsähallituksen toiminnassa, mutta Metsähallitus pitää perusteltuna periaatteen kirjaamista uudistettavaan lakiin yhdenmukaisesti muun ympäristöoikeudellisen sääntelyn kanssa.

Metsähallitus kiinnittää huomion myös siihen, että luonnonsuojelulain mukaisia päätöksiä tehtäessä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen voi olla ristiriidassa saamelaiskulttuurin heikentämistä koskevan kiellon kanssa. Konkreettinen esimerkki tästä ovat luonnonhoitotoimenpiteinä toteutettavat metsänpoltot, joiden on katsottu haittaavan merkittävästi saamelaisporonhoidon harjoittamisen edellytyksiä. Säännöksen perusteluissa olisi tarpeen tunnistaa mahdolliset ristiriidat muun muassa 42 §:n momentin 2 velvoitteiden kanssa.

Heikentämisen kynnykseksi on asetettu *vähäistä suurempi heikennys*. Lain soveltajan näkökulmasta *vähäistä suuremman heikennyksen* määrittelyä ja suhdetta muissa säädöksissä käytettyihin saamelaiskulttuurin heikentämiskiellon kynnyksiin olisi hyvä taustoittaa lain esitöissä kuten on tehty 112 §:n korvauskynnystä koskevissa perusteluissa. Vertailua voisi tehdä kaivoslain (621/2011) 50 §:n ja ympäristönsuojelulain (527/2014) 49 §:n *olennaisen* haitan kieltoon sekä tuoda esiin, että myös vesilain (587/2011) 2 luvun 8 §:ssä on käytetty *vähäistä suuremman* haitan kieltoa.

7 § Varovaisuusperiaate, 8 § Selvilläolo ja 9 § Ympäristötietoisuus

Varovaisuusperiaate on sekä kansainvälisesti että EU-oikeudessa vakiintunut yleisesti hyväksytty ympäristöoikeudellinen periaate ja kuten säädöskohtaisissa perusteluissa on todettu, on periaatetta sovellettu myös oikeuskäytännössä laajasti. Varovaisuusperiaatteen eli ennalta varautumisen periaatteen taustalla on velvollisuus ryhtyä ennalta ehkäiseviin toimiin ja se edellyttäisi puuttumista epävarmihin ympäristöön kohdistuviin uhkiin, vaikka varmaa tieteellistä näyttöä haittojen syntymisestä ei vielä ole. Sädöskohtaisten perusteluiden mukaan periaate ohjaisi tämän lain mukaisten säännösten tulkintaa em. epävarmoissa tilanteissa, joissa kyse on merkittävien

vahingollisten vaikutusten aiheutumisen vaarasta, mutta vaikutuksiin ja niiden arviointiin käytettävissä oleva tieto on epävarmaa.

Edelleen perusteluissa todetaan, ettei periaate olisi sellaisenaan laissa tarkoitetun viranomaispäätöksen tai poikkeamisluvan myöntämisen itsenäinen edellytys, vaan se tulisi sovellettavaksi muiden luonnonsuojelulaisissa säädettyjen pykälien yksityiskohtaisen tulkinnan kautta.

Metsähallitus toteaa, että tässä yhteydessä jää tulkinnanvaraiseksi ja epäselväksi se, missä yhteydessä periaate olisi huomioitava ja millaisia vaikutukset ovat eri toimintoihin suoraan tai välillisesti. Metsähallitus esittää, että säädöskohtaisia perusteluita tulisi selkeyttää epäselvien vaikutusten ja ennakoitavuuden osalta.

Selvilläolo-periaate on luonteeltaan hyvin yleisluonteinen, mitä on korostettu perusteluissa. Yleisluonteisuudestaan huolimatta tällä periaatteella on lakiin kirjattuna toivottavasti yhteiskuntaamme oma "signaalivaikutuksensa". Perusteluissa selvilläolo kytketään lain 13 luvussa säädettyyn luonnonsuojelun tietojärjestelmään toteamalla mm., että *"tietojärjestelmästä saatavilla olevat tiedot tukisivat merkittäväällä tavalla selvilläolon toteutumista..."*. Metsähallitus korostaa kuitenkin tässä sitä, että luonnonsuojelun tietojärjestelmään luettavat tietojärjestelmät eivät ainakaan nykyisellään ole kuin pieneltä osin avoimia ja kaikkien käytettävissä. Avoimuuden osalta tulee aina huomioida tietojärjestelmien mahdollisesti sisältämät salassapidettävät tiedot ja niiden julkisuuslaillinen suoja. Metsähallituksen asianhallinnan tietojärjestelmä sisältää sekä salassa pidettävää että puolustusvoimien turvaluokiteltua tietoa.

Metsähallituksen toiminnassa luonto- ja ympäristökasvatus on ollut jo pitkään yksi tärkeä tehtävä. Metsähallituksen näkökulmasta tämän toiminnan tavoitteena olevan ympäristötietoisuuden lisääminen lakiin on tällöin tietenkin hyvinkin kannatettavaa.

2 luku Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

Luonnonsuojelun viranomaisia ja muita toimijoita koskevan erillisen luvun lisääminen luonnonsuojelulakiin on Metsähallituksen mielestä tarpeellinen, hallintoa selkiyttävä uudistus.

10 § Luonnonsuojelun valtion viranomaiset

Metsähallitus esittää harkittavaksi, että sitä koskevaa kuvausta perusteluissa vielä täydennettäisiin, ottaen huomioon seuraavaa:

- Perustelujen mukaan *"Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus huolehtisi ehdotettavan lain 9 pykälän mukaisesta ympäristökasvatuksen edistämisestä omassa toiminnassaan"* (ja 12 § sisältää kuntaa koskien vastaavan kirjauksen). Kuten edellä on jo tuotu esille, niin myös Metsähallitus on tärkeä ympäristökasvatuksen toimija), minkä vuoksi vastaava kirjaus on syytä tehdä myös Metsähallitusta koskien.
- Perustelujen (11 §) mukaan *"Suomen ympäristökeskuksella ja Luonnontieteellisellä keskusmuseolla on molemmilla merkittäviä luonnonsuojelun tiedonhallintaan liittyviä tehtäviä, ja ne ylläpitävät eräitä keskeisiä luonnonsuojelun tietojärjestelmiä"*. Myös Metsähallituksella on tällaisia tehtäviä ja myös se ylläpitää vastaavia järjestelmiä (ULJAS-kokonaisuus). Tällöin voisi olla perusteltua

sisällyttää myös Metsähallituksen kohdalle vastaava luonnonsuojelun tiedonhallintaa koskeva kirjaus.

Yksityisten luonnonsuojelualueiden (YSA) hoitoon ja käytön ohjaukseen liittyen on edelleen olemassa epäselvyyksiä, esimerkiksi sen osalta, mikä ko. asioissa on Metsähallituksen ja mikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rooli ja tehtävät. Lain 10 §:ssä ja sen perusteluissa YSA-alueisiin liittyviä tehtäviä ei ole mainittu erikseen ja lain perusteluissa ei ole muuallakaan missään otettu kantaa tähän työnjakokysymykseen (Lain 54 §:ssä on vain todettu, että sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus että Metsähallitus voivat kummatkin toteuttaa näiden alueiden luonnonhoidon tehtäviä). Metsähallitus tuo jälleen tässä yhteydessä esille sen toiveensa, että YSA-alueiden hoidon tehtäviin vielä liittyvät epäselvyydet ja rahoituskysymykset selvitettäisiin mahdollisimman pian. Näitä asioita on viime vuosina selvitelty yhdessä ministeriön kanssa, mutta kaikilta osin tätä selvittelytyötä ei ole saatu päätökseen.

Lisäksi lain 10 §:n 2 momentin osalta tulisi selkeyttää, mikä on Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen rooli suhteessa kalastuslain 20 §:n mukaiseen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen rooliin (kalatalousviranomaisen) yleisen kalatalousedun valvonnassa. Kalastuslain 20 §:n mukaisesti *"Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on mm.: 1) huolehtia valtiolle kuuluvasta kalataloushallinnosta; 2) valvoa yleistä kalatalousetua sekä edistää kestävästä kalastuksesta ja kalavarojen hoitoa;"*

12 § Kunta

Perustelujen mukaan kunnalla olisi "laaja oikeus" hyödyntää luvussa 13 säädetyn luonnonsuojelun tietojärjestelmän tietoja ja velvoite toimittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille *"mahdollisuuksien mukaan"* tietoja tallennettavaksi tähän järjestelmään. Metsähallitus korostaa tässä edelleen sitä, että merkittävä osa luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvista järjestelmistä ei kuitenkaan ole ainakaan vielä nykyisellään avoimia ja siten kuntien käytettävissä. Yksityiskohtana todettakoon sekin, että kunnat on tällä hetkellä ohjeistettu toimittamaan luonnonmuistomerkkejä koskevat päätöstietonsa Metsähallitukselle, tallennettavaksi Suojelualuetietojärjestelmään (SATJ), joka sisältyy 13 luvussa säädettyyn luonnonsuojelun tietojärjestelmään.

3 luku Luonnonsuojelusuunnittelu

14 § Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma

Tämän uuden pykälän mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi laatia alueellaan kansallista monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa koskevan "toimeenpanosuunnitelman" yhdessä alueen muiden toimijoiden kanssa. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tämä olisi uusi tärkeä elementti monimuotoisuuden turvaamisessa. On selvää, että Metsähallituksen tulee olla vahvasti mukana tällaisia suunnitelmia laadittaessa ja toteutettaessa.

15 § Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelmat

Metsähallitus esittää, että pykälän suhdetta eliölajien suojeluun ja kalalajeihin tulisi vielä selkeyttää. Mikä on pykälän suhde esim. kalastuslain 34 §:n mukaisiin valtakunnallisiin kalavarojen

hoitosuunnitelmiin? Pykälässä tai sen perusteluissa voitaisiin mainita, että kalalajien/-kantojen osalta suunnitelmat laaditaan kalastuslaissa 34 §:ssä säädetyn perusteella.

19 § Luonnonsuojelun seuranta

Seurannalla on luonnonsuojelun edistämisessä aivan keskeinen merkitys. Tästä huolimatta tällainen seuranta on maassamme aivan liian vähäistä ja hajanaista ja sen organisointi ja rahoitus on pitkälti järjestämättä. Seurannan parantaminen edellyttää pitkäjänteistä työtä, jossa näiden tehtävien säädösperustan selkiyttäminen on ensimmäisiä tehtäviä. Tämä vuoksi lakiesityksen sisältämä uusi 19 § on Metsähallituksen mielestä erittäin tervetullut ja tärkeä.

Esityksen mukaan *"Metsähallitus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaavat luonnonsuojelualueiden ja luonnonmuistomerkkien määrää ja pinta-alaa sekä niiden ekologista tilaa koskevasta seurannasta"*. Perusteluissa tätä kirjausta ei kuitenkaan ole lainkaan avattu tai tarkennettu, mikä olisi Metsähallituksen näkemyksen mukaan välttämätöntä. Jatkopohdintoissa tulisi tällöin ottaa huomioon mm. seuraavaa:

- Metsähallituksen osalta kirjaus tarkoittanee valtion perustettuja luonnonsuojelualueita. Tulisiko Metsähallituksen seurantavelvoitteen kattaa myös luonnonsuojelualuetarkoituksiin varatut vielä perustamattomat kohteet, entä muut Luontopalvelujen hallinnassa ja hoidossa olevat kohteet?
- Mitä "ekologisen tilan seurannalla" tässä tarkoitetaan? Tämä jää epäselväksi, sekä luonnonsuojelualueiden että luonnonmuistomerkkien osalta. Luonnonsuojelualueiden osalta seuranta kattaa tietysti lajit ja luontotyytit, mutta mitä muuta? Metsähallituksen näkemyksen mukaan pykälän tarkoittaman seurannan tulisi kattaa myös mm. Natura-alueiden tilan arvioinnit (NATA) ja hoito- ja käyttösuunnitelmien (HKS) ns. välitarkastelut. Perusteluissa tulisikin tämän vuoksi selvästi todeta, että seurannalla tarkoitetaan myös tällaisia suojelualueiden suunnitteluun ja tila-arviointeihin liittyviä elementtejä.
- Yksityismailla olevien luonnonmuistomerkkien seuranta kuulune ELY-keskuksen tehtävään, mutta mitkä käytännössä ovat ELY-keskusten mahdollisuudet tehdä tällaista seurantaa, ottaen huomioon kohteiden suuren määrän ja sen, että kohteita koskevat päätökset tehdään kunnissa? Yleisemminkin ELY-keskusten mahdollisuudet tehdä tässä tarkoitettua seurantaa lienevät hyvin rajoitetut, eli seurantoihin kroonisesti liittyvä resurssipula koskee korostetusti mm. niitä.
- Mitä pinta-alojen seurannalla tässä tarkoitetaan? Onko ko. lain kirjauksella jotain kytkentää luonnonsuojelualueiden ja muidenkin suojelukohteiden pinta-alatilastointiin ja siihen liittyvään raportointiin, joka on monitahoinen tehtävä, ja jota ei maassamme ole vastuutettu selkeästi millekään taholle?
- Pykälätasolle voitaisiin lisäksi muotoilla tarkennuksena, että kala- ja riistakantojen osalta seuranta ja toimivalta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle.

Seuraavassa vielä muutama muu huomio ko. pykälän sisältöön ja perusteluihin:

- Tarkoitetaanko pykälän mukaisella seurannalla vain jatkuvaluonteisia seurantoja vain myös perusselvitysluonteista tiedon keruuta, joka sekin on luonnonsuojelun edistämiseksi tärkeää. Seuranta-käsitteen sisällön tarkentaminen olisi tarpeen senkin takia, että luonnonsuojelun

tietojärjestelmän tallennettavia tietoja koskevassa 116 §:ssä viitataan luonnonsuojelun seurannan (19 §) tietoihin.

- Yleisperusteluissa (sivu 79) todetaan, että luonnonsuojelun seurantaan koskevan säätelyn siirtäminen asetuksesta lakiin "ei suoraan lisää hallinnon kustannuksia". Tämä varmaankin pitää paikkaansa. Toisaalta on selvää, että luonnonsuojelun seurannan järjestäminen lakiesityksen tavoitteiden edellyttämällä tavalla vaatii melkoisia taloudellisia lisäpanostuksia. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tämä asia tulisi tuoda jossain kohtaa perusteluja selkeästi esille.
- Pykälässä ja sen perusteluissa ei oteta lainkaan kantaa luonnonsuojelun seurantaan, niillä Natura-alueilla, joiden toteutustapa on joku muu kuin luonnonsuojelulaki. EU:n luontodirektiivien asettamat Natura-verkosta koskevat seurantavelvoitteet koskevat kuitenkin myös tällaisia alueita.
- Perusteluissa viitataan löyhästi luontotyyppien tiedonhallinnan tämänhetkisiin puutteisiin. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tätä tulisi käsitellä lain 19 § perusteluissa tarkemmin, sillä asiaan viitataan yleisperusteluissa (ainakin sivut 26 ja 41), ja koska asiaa ei ole lainkaan tarkasteltu luonnonsuojelun tietojärjestelmää koskevassa luvussa 13.

Kaiken kaikkiaan lain 19 § ja sen perustelut jäävät Metsähallituksen näkemyksen mukaan esitetyssä muodossaan seurannan tärkeyteen nähden vajavaisiksi ja puutteellisiksi. Pykälä sisältää asetuksenantovaltuuden. Jos lain 19 § ja sen perustelut jäävät esityksen mukaisiksi, myöhemmin annettavan asetuksen tärkeys tulee korostumaan.

4 luku Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

Metsähallituksella ei ole lausuttavaa tähän lukuun.

5 luku Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkosto

36 § Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Pykälän 2 momentissa on tarkennettu arviointiin liittyvää lausuntomenettelyä muotoon "*Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 – verkostoon kuuluva alue on*" Metsähallitus pitää muutosta hyvänä ja menettelyä selkeyttävänä.

42 § Natura 2000 –verkoston toteuttaminen

Pykälän perustelussa on konkretisoitu mm. suojelutavoitteita vastaavan suojelun käsitettä ja avattu eri tähän liittyen eri suunnitteluvälineiden roolia (mm. HKS, muut suunnitelmat, NATA). Tarkennukset ovat hyviä ja selventävät sekä yhdenmukaistavat osaltaan Natura-verkoston hoidon ja suojelun toimeenpanon käsitteistöä.

Perusteluissa on todettu: "*...aluekohtaisten suojelutavoitteiden perusteet sisältyisivät Natura 2000 - tietokannan aluekohtaisiin tietolomakkeisiin. Tietokannan tekninen ylläpito on Metsähallituksen*

tehtävänä". Metsähallitus ehdottaa tätä kirjausta täsmennettäväksi seuraavaan muotoon: *"aluekohtaisten suojelutavoitteiden perusteet sisältyisivät Natura 2000 -tietokannan aluekohtaisiin tietolomakkeisiin. Tietokannan tekninen ylläpito tapahtuu Metsähallituksen ylläpitämällä suojelualueiden suunnitteluun ja seurantaan tarkoitetulla tietojärjestelmällä, joka sisältyy yhtenä osana luvussa 13 säädettyyn luonnonsuojelun tietojärjestelmään".*

Metsähallitus ehdottaa pykälän perustelujen viimeisen kappaleen kahden ensimmäisen virkkeen tarkentamista seuraavaan muotoon: *"Kaikkien Natura 2000 alueiden tilaa suhteessa niiden suojelutavoitteisiin tullaan jatkossa määräväläin arvioimaan Metsähallituksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten laatimin Natura-alueiden tilan arviointien (NATA) avulla. Nämä arvioinnit tehdään Metsähallituksen ylläpitämällä Suojelualueiden suunnittelun ja seurannan järjestelmällä (SASS) ja niiden tuottama tieto palvelisi suunnitelmien päivittämistä ja uusimista."*

Perustelujen 5. kappaleessa viitataan pykälässä esitettyyn lisäykseen, mutta pykälän sisältöön ei kuitenkaan ole tehty perustelujen alussa todetun mukaisesti mitään muutoksia. Viittaus lisäykseen lieneekin virhe, ja on syytä poistaa perustelutekstistä.

6 luku Luonnonsuojelualueet

Yleistä

Luvun 6 valtion luonnonsuojelualueita koskeviin pykäliin ei ole tehty kovinkaan laajasti muutoksia. Tehdyt muutokset ovat kuitenkin Metsähallitukselle tärkeitä ja useat muutokset sen toimintaa tukevia ja tehostavia. Lisäksi lain perusteluihin sisältyy varsin paljon Metsähallituksen kannalta tärkeitä uusia kirjauksia, jotka selventävät säännösten nykytilaa ja tulkintaa, mikä osaltaan helpottaa suojelualueiden hoitoon ja käytön ohjaukseen liittyvää käytännön työtä.

Ennen vuotta 1996 perustettujen luonnonsuojelualueiden säädöksissä on paljon vaihtelua, eli samasta asiasta on voitu säätää eri säädöksissä hyvinkin monella eri tavalla. Tämä hankaloittaa alueiden hoitoa ja käytön ohjausta. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tällaisesta säädösten kirjavuudesta tulisi mahdollisuuksien mukaan päästä eroon.

Lakiesityksen 60 §:ssä Luonnonsuojelualueen rajan määrittämisestä ja merkitsemistä ja 61 §:ssä Alueen liittämisestä valtion luonnonsuojelualueeseen todetaan, että lakiesityksen näitä pykäliä sovelletaan myös aiemmin perustetuilla vanhoilla valtion luonnonsuojelualueilla. Metsähallitus pitää näitä kirjauksia erittäin kannatettavina. Metsähallitus ehdottaa lisäksi, että vastaava kirjaus ao. pykälän soveltamisesta aiemmin perustetuilla vanhoilla luonnonsuojelualueilla lisättäisiin myös seuraaviin: 57 § Liikkumisen rajoittaminen luonnonsuojelualueella, 58 § Luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma ja 59 § Järjestyssääntö valtion luonnonsuojelualueella. 57 §:n osalta Metsähallitus toteaa kuitenkin, että huomioon on otettava nykyiset paikalliset säädökset ja, ettei liikkumisen rajoittaminen esim. aiemmin perustetuissa vanhoissa pohjoisen luonnonpuistoissa saisi rajoittaa niiden alueille myönnettyjä paikallisten ihmisten oikeuksia, jotka turvaavat samalla saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiä.

44 § Luonnonsuojelualueet ja niiden perustamisedellytykset

Luonnonsuojelualan yleisten perustamisedellytysten osalta pykälän 2 momentin 1 kohtaa on tarkennettu mainitsemalla luontotyyppi eliölajin, eliöyhteisön ja ekosysteemin rinnalla. Metsähallituksen näkemyksen mukaan mainitun kohdan uusi muotoilu on aiempaa selkeämpi ja yhdenmukaisempi mm. uhanalaisarvioinneissa käytettyjen luokittelujen kanssa.

Pykälän 2 momentin 5 kohdan suotuisan suojelutason määritelmää tulisi Metsähallituksen näkemyksen mukaan tarkentaa säädöskohtaisiin perusteluihin. Lisäksi pykälän 2 momenttiin on lisätty uusi kohta 6 *"alueella on erityistä merkitystä luontotyyppien ja eliölajien mahdollisuuksille sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin"*. Metsähallituksen näkemyksen mukaan muutos ei merkittävästi laentaisi luonnonsuojelualueiden perustamisedellytyksiä, koska ainakin pääosa tämän kohdan tarkoittamista luonnonsuojelualueista todennäköisesti täyttää myös 2 momentin 5 tai 7 kohtien kriteerit. Kuitenkin lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason saavuttaminen ja ylläpitäminen voi lähitulevaisuuden nopeasti muuttuvassa ilmastossa edellyttää, että niitä varten on mahdollista perustaa suojelualueita esimerkiksi parantamaan alueverkoston kytkeytyvyyttä. Säännöksessä säädetyn mukaisesti perustettavalla alueella tulee tällöin olla erityistä merkitystä luontotyyppien ja eliölajien mahdollisuuksille sopeutua muuttuvaan ilmastoon. Kohdan 6 lisäys toisaalta selkeyttää ja tuo läpinäkyvyyttä niihin kriteereihin, joiden perusteella jatkossa tehdään ratkaisuja uusien luonnonsuojelualueiden perustamisesta, mutta myös aiempaa paremmin mahdollistaa ilmastonmuutokseen sopeutumisen.

Säädöskohtaisissa perusteluissa todetaan: *"Alueella olisi kuitenkin oltava erityistä merkitystä luontotyyppien ja lajien sopeutumiselle, jotta siitä voitaisiin perustaa luonnonsuojelualue. Tällaista erityistä merkitystä voisi olla esimerkiksi alueella, jonka lisääminen luonnonsuojelualueverkostoon parantaisi merkittävästi luonnonsuojelualueiden kytkeytyvyyttä turvaamalla eliölajien välttämättömän siirtymisen suojelualueiden välillä. Edellytys mahdollistaisi osaltaan lajien sopeutumista ilmastonmuutoksen seurauksena muuttuvissa elinolosuhteissa. Erityinen merkitys tulisi olla luonnontieteellisesti perusteltu."*

Metsähallituksen näkemyksen mukaan myös kytkeytyneisyyden määritelmää tulisi avata tarkemmin säädöskohtaisissa perusteluissa. Nykyohjeistuksen mukaisesti ekologiset yhteydet pyritään säilyttämään Metsähallituksen harjoittamassa metsätaloudessa, ja eliölajien liikkumismahdollisuudet pyritään turvaamaan toimenpidesuunnittelun yhteydessä. Sen sijaan, jos alueen maankäyttömuoto muuttuu kaavoituksessa esim. metsäalueesta rakentamiseen osoitettavaksi, ekologiset yhteydet voivat katketa ja eräiden eliölajien liikkumismahdollisuudet vaarantua. Luonnonsuojelualueiden yhdistämisessä ja laajentamisen yhteydessä tulee käyttää tarkkaa harkintaa ja selvittää perusteellisesti suojelun tuoma lisäarvo luonnon monimuotoisuudelle. Ainoastaan geometristä kytkeytyneisyyttä ei voida pitää erillisten suojelualueiden yhdistämisperusteena vaan myös muut kriteerit on huomioitava harkinnassa.

45 § Kansallispuisto

Pykälässä kansallispuiston vähimmäispinta-alaa esitetään nostettavaksi nykyisestä 1 000 hehtaarista 3 000 hehtaariin. Metsähallitus pitää tarpeellisena, että kansallispuiston vähimmäispinta-alaa nostetaan nykyisestä 1 000 hehtaarista. Kuten pykäläkohtaa koskevissa perusteluissa hyvin todetaan, kävijäpalvelujen järjestäminen ja eri käyttömuotojen yhteensovittaminen kansallispuistoissa, niiden perustamistarkoituksen mukaisesti ja suojeluarvoja vaarantamatta, edellyttää riittävää pinta-alaa.

48 § Yksityinen luonnonsuojelualue ja § 49 Yksityisen omistaman alueen määräaikainen rauhoittaminen

Metsähallitus nostaa yleisenä kommenttina esille kysymyksen, kuinka yleiskalastusoikeudet huomioidaan yksityisten suojelualueiden järjestelyissä? Mahdollinen kalastuslain 7 §:n mukaisten yleiskalastuksen rajoittaminen tulisi toteutua kalastuslain 54 §:n mukaisesti (pätös kalatalousviranomaiselta). Sopimusten ja päätösten ei tulisi olla ristiriidassa kalastuslain ja kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien kanssa.

Kalataloushallintoon ja asiakaspalveluun kalastajille kuuluu kalastusrajoitus.fi palvelu (kalastuslaki 94 § kohta 8), jossa on nähtävillä yleiskalastusoikeuksia koskevat rajoitukset. Kalastajien ajantasaisen opastuksen ja oikeusturvan kannalta olisi selkeintä, jos yleiskalastusta koskevia rajoituksia tehtäisiin ainoastaan kalastuslain 54 §:n mukaisen prosessin kautta.

50 § Kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännökset

Pykälän 1 momentin mukaisesti kansallispuistossa ja luonnonpuistossa on luontoa muuttava toiminta kielletty. Kiellon sisältöä tarkennetaan luettelolla luonnonsuojelualueilla kielletyistä toimista. Luettelon kohtaan 6 on lisätty maininta luonnonsuojelualueen perustamistarkoituksesta: "6) ryhtyä muihinkaan toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan, eliölajien säilymiseen taikka alueen perustamistarkoitukseen". Metsähallitus pitää perustamistarkoituksen lisäystä pykälän 1 momentin 6 kohtaan pitää erittäin hyvänä ja tarpeellisena muutoksena, joka mahdollistaa aiempaa paremmin esimerkiksi puuttuminen kansallispuistojen muita kävijöitä häiritsevään toimintaan.

Metsähallitus pitää myös hyvänä pykälän perusteluihin tehtyä täydennystä, jossa tarkennetaan 1 momentin 1 kohdan tarkoittamien rakennusten ja rakennelmien määritelmää. Perustelujen mukaisesti luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön ohjauksen kannalta välttämättömiä rakenteita voidaan rakentaa säännöksen estämättä Metsähallituksen suostumuksella, mukaan lukien esimerkiksi kävijäturvallisuutta lisäävät ampumalavat alueilla, joilla hirvenmetsästys on perustamissäädöksissä sallittu.

51 § Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Pykälän sisältämä sallittujen poikkeusten luettelo on pitkälti ennallaan, mutta sitä on tarkennettu joiltakin osin. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan on täydennetty kävijäturvallisuus uutena perusteena rakennusten, rakennelmien ja polkujen rakentamiselle. Samoin 1 momentin 2 kohtaa on täydennetty ottamalla mukaan kulttuuriympäristöt ja rakennusperintö sekä näiden kunnostaminen. Laissa

aiemmin mainittu alueen luontaisen kehityksen palauttaminen on täsmennetty tarkoittamaan heikentyneiden elinympäristöjen luontaisen kehityksen palauttamista ennallistamalla. Metsähallituksen näkemyksen mukaan nämä muutokset ovat suojelualueiden hoidon kannalta hyviä ja perusteltuja. Samoin pykälän 2 momenttiin tehty täydennys, joka mahdollistaa naapurikiinteistölle haittaa aiheuttavan puun kaatamisen, on pieni, mutta etenkin eteläisen Suomen suojelualueilla käytännön toimintaa helpottava muutos.

Metsähallitus pitää hyvänä pykälän 1 momentin 7 kohtaan *"käyttää ja kunnostaa alueella olevia teitä, yhdyskuntateknisiä rakenteita sekä näihin liittyviä laitteita"* tehtyä yhdyskuntateknisiä rakenteita koskevaa tarkennusta. Pykälään tulisi kuitenkin sisällyttää myös oikeus rakentaa välttämättömiä yhdyskuntateknisiä rakenteita olemassa olevien johtokäytävien tai johdinalueiden yhteyteen. Tällainen tarve liittyy usein esimerkiksi valokuitu- tai muiden kaapelien sijoittamiseen olemassa olevien kaapelien yhteyteen, jolloin toimenpide on mahdollista toteuttaa jo aiemmin infrastruktuurin ylläpitoon varatulla alueella. Tällöin toimenpiteen voisi tulkita myös suoraan lain 50 §:n nojalla sallituksi, mutta selvyuden vuoksi uuden rakenteen sijoittaminen olisi tarpeen mainita säännöksessä erikseen. Metsähallitus esittää, että 1 momentin 7 kohtaa täydennetään muotoon: *"käyttää ja kunnostaa alueella olemassa olevia teitä, yhdyskuntateknisiä rakenteita ja näihin liittyviä laitteita sekä rakentaa välttämättömiä yhdyskuntateknisiä rakenteita olemassa olevien johtokäytävien ja johdinalueiden yhteyteen edellyttäen, että tämä ei lisää johtokäytävästä tai johdinalueesta aiheutuvia luontovaikutuksia"*.

Lisäksi Metsähallitus esittää lain säädöskohtaisiin perusteluihin selkeyden vuoksi lisättäväksi tien kunnossapito - termin sisällön tarkennuksen eli, että tien kunnossapidolla tarkoitetaan niitä korjaus- ja hoitotoimenpiteitä, jotka ovat tarpeen alueella olemassa olevan tien pitämiseksi sen tarkoitusta vastaavassa kunnossa.

Metsähallitus pitää erittäin tarpeellisina 1 momentin 10 ja 11 kohtiin sekä 2 momenttiin tehtyjä hirven ja valkohäntäkauriin ajoon, haitallisten vieraslajien pyyntiin ja luonnonsuojelualueelle kaatuneen riistaeläimen haltuunottoon sekä haavoittuneen riistaeläimen jäljittämiseen liittyviä muutoksia. Muutokset edistävät monilta osin luonnonsuojelualueiden tarkoituksenmukaista hoitoa ja suojeluarvojen säilyttämistä sekä keventävät osaltaan alueiden käytön ohjaukseen liittyviä hallinnollisia menettelyjä.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan minkin ja supikoiran lisäksi muidenkin luonnonsuojelualueille haitallisten vieraslajien vähentämistä tulisi luonnonsuojelulainsäädännössä edistää hallinnollisesti mahdollisimman sujuvilla menettelyillä. Erityisesti valkohäntäkauriin kanta on viime vuosina kasvanut voimakkaasti eteläisessä Suomessa ja kasvu aiheuttaa lisääntyvässä määrin haitallisia vaikutuksia myös luonnonsuojelualueiden ekosysteemeihin (mm. laidunnuksen vaikutukset lehtipuuston uudistumiseen ja kasvilajistoon). Vaikutuksiin on kiinnitetty huomiota myös mm. tuoreessa LUKE:n raportissa (Hirvieläinten vaikutuksia yhteiskuntaan, elinkeinoihin ja ekosysteemeihin 2021). Ilmastonmuutos suosii valkohäntäkauriin kantojen runsastumista, joten lajin vaikutus suojelualueisiin (laidunnuspaine) todennäköisesti lisääntyy tulevaisuudessa.

Metsähallitus näkisikin luonnonsuojelualueiden tavoitteellisen hoidon kannalta järkevänä, että suojelualuekohtaisesta poikkeuslupamenettelystä lajin kannansäätelyssä voitaisiin varsinkin muiden valtion luonnonsuojelualueiden osalta mahdollisimman pitkälle luopua ja valkohäntäkauriin kantoja säädellä lajin tihentymäalueilla tehokkaasti ja sujuvilla menettelyillä. Tavoitetta voidaan edistää esimerkiksi sallimalla valkohäntäkauriin metsästystä lajin tihentymäalueilla mahdollisimman laajasti valtion muiden luonnonsuojelualueiden perustamissäädöksissä. Vastaavalla tavalla eräiden muidenkin lajien metsästyksen luonnonhoidollisen merkityksen (esimerkiksi kettu arvokkailla lintuvesikohteilla) voisi ottaa huomioon muiden luonnonsuojelualueiden perustamisen yhteydessä osana metsästyksen aluekohtaisen sallimisen harkintaa. Näitä näkökohtia voisi tuoda esiin pykälien 51 ja 53 perusteluissa.

Metsähallitus näkee 51 §:n pykälän sisällön edelleen ongelmallisena siltä osin, että säännöksen nykyisestä muotoilusta ei käy ilmi, kenellä on toimivalta valtion luonnonsuojelualueilla toteuttaa säännöksessä kuvattuja toimenpiteitä. Osa nykyisen 14.1 §:n kohdissa säännellyistä toimenpiteistä on sallittu alueen haltijalle tai tämän toimesta tai suostumuksella toimivalle (esim. rakennusten rakentaminen), osa taas on sallittu yleisesti jokamiehenoikeutena (esim. marjastus), ja osa liittyy muiden lakien nojalla sallittuihin toimiin (esim. poronhoito) tai viranomaistoimintaan (esim. maanmittaustyöt). Sääntely ei ole tältä osin selkeää. Tämän vuoksi Metsähallitus esittää, että pykälässä sallitut poikkeukset erotettaisiin selvyiden vuoksi eri momentteihin sen mukaan, onko toiminta sallittua luonnonsuojelualueen haltijan toimesta tai suostumuksella (kuten rakennusten, rakennelmien tai polkujen rakentaminen) vai ilman luonnonsuojelualueen haltijan nimenomaista suostumusta (kuten marjastus ja sienestys). Mikäli toimivaltaa ei tarkenneta suoraan pykälän muotoiluihin, asiaa voisi vaihtoehtoisesti selventää myös pykälän perusteluihin.

Metsähallitus ehdottaa lisäksi, että tässä pykälässä lueteltaisiin sallittuina toimenpiteinä ehdotuksessa jo mainittujen lisäksi seuraavat, lausuttavana olevassa lakiesityksessä 52 §:ään sisältyvät toimet:

- pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä sieniä ja kasveja tai niiden osia, eläinten pesiä ja kivennäisnäytteitä tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten;
- kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla; ja
- rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia.

Edellä mainitut toimet vastaavasti poistettaisiin pykälästä 52 *"luvanvaraiset poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä"*.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan tutkimus ja opetus ovat luonteeltaan maanomistajan harkintavaltaan kuuluvia asioita, joiden osalta muutoksenhakutie on tarpeeton. Metsähallituksen tiedossa ei myöskään ole, että tutkimusta tai opetusta koskeviin poikkeuslupiin olisi kohdistunut muutoksenhakua. Luvat myönnetään pääsääntöisesti aina hakemuksen mukaisesti, koska toiminta ei

yleisesti ole ristiriidassa suojelualueen perustamistarkoituksen kanssa ja tutkimus ja opetus päinvastoin yleensä tukevat alueiden perustamistarkoitusta.

Poronhoitoon liittyvän rakentamisen osalta (kuten rakentamisen osalta ylipäänsä) tarkoituksenmukaisinta on toiminnan ohjaaminen Metsähallituksessa sopimuksilla, ei viranomaisluvilla.

Metsähallituksen edellä esittämän lisäyksen myötä muikin kuin yleiskalastusoikeuksien mukainen kalastus tulisi lähtökohtaisesti sallitaksi luonnonsuojelualueilla. Tästä säädettäisiin tarvittaessa aluekohtaisesti poikkeuksia, mikäli kalastus vaarantaisi perustamistarkoitusta tai aiheuttaisi haittaa luonnonsuojelualueen muulle käytölle. Kansallispuistojen osalta mahdollisista poikkeuksista säädettäisiin ao. perustamislaeissa ja muiden luonnonsuojelualueiden osalta ao. perustamisasetuksissa sekä alueita koskeissa hoito- ja käyttösuunnitelmissa niiden perustamislakien- ja asetusten puitteissa. Jälkimmäinen edellyttää sitä, että lakiesityksen 53 §:ään sisällytettäisiin kirjaus, joka mahdollistaa tällaiset poikkeukset. Käytännön esimerkkinä voidaan käyttää vapakalastusluvitusta tietyn kansallispuiston alueella. Toimintatavasta lupa-asioihin ja päätöksiin liittyen on käyty vuosien mittaan laajaa keskustelua, minkä vuoksi ko. lainkohtia on tarpeen tarkentaa.

Kalastuksen osalta esitettävä muutos selkeyttäisi merkittävästi kalastusta koskevaa sääntelyä nykytilanteeseen verrattuna. Muun kuin yleiskalastuksen salliminen vain Metsähallituksen viranomaisluvalla (nykytilanne) on hyvin hankalaa tai mahdotonta toteuttaa ja sovittaa yhteen kalastuslain mukaisten lupamenettelyiden kanssa. Useimmiten luonnonsuojelualueeseen kuuluvat yksityiset vesialueet liittyvät kiinteästi laajempiin, pääosin osakaskuntien hallinnassa oleviin yhteisiin vesialueisiin. Suojelualueiden vedet eivät näissä tapauksissa muodosta omaa ekosysteemiään, jolla tapahtuvaa kalastusta olisi tarkoituksenmukaista säännellä luonnonsuojelulain lupamenettelyillä suojelualueen tavoitteista käsin. Kalatalousalueittain vesien- ja kalastonhoidolle asetettavat tavoitteet eivät myöskään yleensä ole ristiriidassa suojelualueiden hoidon tavoitteiden kanssa ja ne ovat näissä tapauksissa mahdollista saavuttaa parhaiten kokonaisvaltaisella, vesialueiden omistusyksiköiden rajat ylittävillä toimenpiteillä, jotka usein liittyvät myös kalastusjärjestelyihin (kuten alueen vesien tilaa ja kalakantojen elinvoimaisuutta edistävät kalastuskäytännöt).

Teknisenä muutoksena pykälän 1 momentin 2 kohtaan Metsähallitus esittää seuraavaa: Kohdan nykyinen muotoilu *"hoitaa ja kunnostaa luonnon- ja kulttuuriympäristöjä, perinneluontotyyppisiä ja rakennusperintöä sekä palauttaa ennallistamalla heikentyneiden elinympäristöjen luontainen kehitys;"* tulisi korvata muotoilulla 2) *"hoitaa ja kunnostaa luonnon- ja kulttuuriympäristöjä, perinneluontotyyppisiä ja rakennusperintöä sekä palauttaa ennallistamalla heikentyneiden elinympäristöjen luontaisen kehityksen"*.

Edelleen teknisenä muutoksena pykälän 1 momentin 11 kohta *"lopettaa haavoittunut eläin sekä ottaa haltuun alueelle kuollut riistaeläin alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästykseen liittyvässä tilanteessa siten kuin metsästyslaissa tai sen nojalla tarkemmin säädetään. Haavoittuneen eläimen*

jäljittämisestä luonnonsuojelualueella, tarpeesta tällaisen eläimen lopettamiseen sekä alueelle kuolleen riistaeläimen haltuunotosta tulee ilmoittaa viipymättä Metsähallitukselle.” esitetään muutettavaksi seuraavaan muotoon: ”lopettaa haavoittuneen eläimen sekä ottaa haltuun alueelle kuolleen riistaeläimen alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästyksen liittyvässä tilanteessa siten kuin metsästyslaissa tai sen nojalla tarkemmin säädetään. Haavoittuneen eläimen jäljittämisestä luonnonsuojelualueella, tarpeesta tällaisen eläimen lopettamiseen sekä alueelle kuolleen riistaeläimen haltuunotosta tulee ilmoittaa viipymättä Metsähallitukselle”.

52 § Luvanvaraiset poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Metsähallitus pitää tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla ehdotetulla tavalla poistamalla 52 §:stä mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla. Perustelut muutokselle on avattu tarkemmin lausunnon lopussa kohdassa ”Malminetsintä luonnonsuojelualueilla”.

Metsähallitus ehdottaa lisäksi muutoksia 52 §:n 1 momentin kohtiin 1,4, ja 5. Muutokset perusteluineen on esitetty tarkemmin pykälän 51 kommentteissa.

53 § Muun valtion luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Pykälän 3 momentin muotoilun vuoksi tässä jää hieman epäselväksi ovatko yleiskalastusoikeudet muulla valtion luonnonsuojelualueella lähtökohtaisesti voimassa ja muu kalastus sallittua Metsähallituksen luvalla?

Lisäksi Metsähallitus tuo esille yleiskalastusoikeuksien osalta sen, että tällä hetkellä epäselvyyttä aiheuttavat tulkinnalliset erot siinä, ovatko onkiminen, pilkkiminen ja viehekalastus kalastuslain 7 §:n mukaisesti voimassa ns. vanhoillakin suojelualueilla, joiden säädöksissä ja järjestyssäännöissä esim. viitataan ainoastaan onkimiseen ja pilkkimiseen sallittuna kalastusmuotoina? Vrt. luonnonsuojelulain muuttaminen 10.4.2015/380

Jatkossa yleiskalastusoikeuksia koskevien rajoitusten tulisi Metsähallituksen näkemyksen mukaan toteutua kaikilla alueilla kalastuslain 54 §:n mukaisesti.

54 § Yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräykset

Pykälän 3 momentissa todetaan, että *”Elinkeino- ja liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus voivat maanomistajan suostumuksella toteuttaa yksityisen luonnonsuojelualueen luonnonhoidon tehtäviä”*. Säännöksessä rajataan toimet pelkästään luonnonhoitoon, mutta esimerkiksi alueeseen tutustumista varten tarpeellisten virkistyskäytön rakenteiden toteuttamiseen tämä muotoilu ei anna ELY-keskukselle ja Metsähallitukselle valtuutta. Säännöstä tulisi tältä osin täydentää esimerkiksi muotoon: *”Elinkeino- ja liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus voivat maanomistajan suostumuksella toteuttaa yksityisen luonnonsuojelualueen luonnonhoidon tehtäviä ja alueeseen tutustumisen tai virkistyskäytön kestävyys edellyttämiä rakenteita”* (ks. myös edellä 10 §:n kohdalla esitetyt kommentit ELY-keskusten ja Metsähallituksen välisestä työnjaosta ja tällaisten tehtävien rahoituksesta).

57 § Liikkumisen rajoittaminen valtion luonnonsuojelualueella

Pykäläluonnoksen mukaan *"Liikkumis- ja mairinnousukielto tai -rajoitus edellyttää, että alueen eliölajien tai luontotyyppien säilyminen sellaista vaatii"*. Metsähallitus pitää erittäin hyvänä, että säännöksessä on tarkennettu liikkumis- ja mairinnousukiellon soveltamisen perusteita siten, että mm. luontotyyppien kulumista luonnonsuojelualueilla, joilla kävijäpaine on voimakasta, voidaan käyttää tarvittaessa perusteena liikkumisen rajoittamiselle.

Pykäläluonnokseen on lisätty uusi 3 momentti *"Kansallispuistoa ja muuta valtion luonnonsuojelualueita koskevasta liikkumis- ja mairinnousukiellosta tai rajoituksesta voidaan poiketa Metsähallituksen luvalla"*. Kansallispuistojen ja muiden luonnonsuojelualueiden liikkumisrajoitusalueiden rajoituksista on vakiintuneesti myönnetty poikkeuksia esim. tutkimukseen liittyen. Tehty muutos on hyvä ja selkeyttää lupakäytäntöä tältä osin.

58 § Luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Pykälään tehdyt muutokset ovat Metsähallituksen näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja, ja osa vastaa jo nykyisiä käytäntöjä. Esimerkiksi hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen on jo nykyisellään Metsähallituksessa osallistava prosessi, vrt. 1 momenttiin tehty lisäys tällaiselta suunnittelulta edellytettävästä vuorovaikutuksesta. Samoin kokonaan uuden 4 momentin saamelaisalueen hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista koskevat kirjaukset vastaavat hyvin pitkälti jo nykyistä käytäntöä.

Pykäläluonnoksen mukaan luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman antaisi jatkossa Metsähallitus, kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta olisi pyydettävä ympäristöministeriön lausunto, ja hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa tulee varmistaa riittävä vuorovaikutus.

Metsähallitus pitää näitä muutoksia hyvinä. Suunnitelmien vahvistaminen ne laativassa viranomaisessa nopeuttaisi suunnitelmien täytäntöönpanoa ja myös yksinkertaistaisi suunnitelmien päivittämistä (kansallispuistojen osalta suunnitelmien käsittelyprosessin nopeutumisen edellytyksenä on kuitenkin, että niitä koskevat lausunnot eivät viivy ympäristöministeriössä kohtuuttomasti). Lisäksi ministeriön ohjaustoimivaltaa voitaisiin suunnata ennakkolliseen ohjaamiseen. Tällä ja lausuntomenettelyllä voidaan jatkossakin riittävällä tavalla varmistaa, että hoidon ja käytön suunnittelussa tulee asianmukaisesti otetuksi huomioon mm. luonnon monimuotoisuuden suojelun ja aluetta koskevien suojeluohjelmien tavoitteet, kansallispuiston perustamistarkoitus ja muut lainsäädännössä määritellyt kansallispuiston käyttöön liittyvät seikat sekä muukin tarpeellinen kansallispuistojen kehittämiseen liittyvä ohjaus.

Sen sijaan Metsähallitus esittää, että sen valtion luonnonsuojelualueelle laatimaa hoito- ja käyttösuunnitelma ei annettaisi hallintopäätökseenä. Metsähallitus pitää menettelyä tarpeettomana huomioiden sen, että suunnitelmat ovat ensisijaisesti Metsähallituksen omaa toimintaa ohjaavia, eikä niillä ole suoria oikeusvaikutuksia luonnonsuojelualueiden käyttäjiin. Alueiden käyttäjiä koskevat määräykset annetaan järjestyssäännöillä, jotka ovat valituskelpoisia hallintopäätöksiä. Samoin muut keskeiset hoito- ja käyttösuunnitelmien toimeenpanoon liittyvät menettelyt, kuten viranomais- ja

maastoliikenneluvat, annetaan valituskelpoisina hallintopäätöksinä. Tältä osin muodostuu päällekkäistä hallintomenettelyä, mikä ei ole tarkoituksenmukaista. On huomattava, että myöskään oikeuskäytännöstä ei löydy tukea hoito- ja käyttösuunnitelman hallintopäätösmenettelylle.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan hoito- ja käyttösuunnitelman antamisen määrittely hallintopäätökseksi ei ole näin ollen oikeasuhtaista sääntelyä ja menettely voisi pahimmillaan hankaloittaa suojelualueiden sopeutuvaa hoitoa. Metsähallitus esittää mahdollisuutta soveltaa päätöksiä jo lainvoimaa vailla olevina, kuten voimassa olevan hallintolain 49 f 2 mom §:ssä säädetään. Mm. viime vuosina havaittu kansallispuistojen kävijämäärien voimakas kasvu on tuonut esiin tarpeen kyetä joustavasti ja nopeasti reagoimaan puistojen suojeluarvojen tai kävijäturvallisuuden kannalta haitallisiin ilmiöihin. Alueiden keskeinen käytön ohjauksen väline on hoito- ja käyttösuunnitelma, jota on viime vuosina kehitetty joustavampaan suuntaan ennakoiden toimintaympäristössä tapahtuvaa muutosta. Metsähallitus näkee tärkeänä, että hallinnolliset käytännöt tältä osin tukevat suojelualueiden kestävä hoitoa ja käyttöä, eivätkä ole sille esteenä.

Saamelaisten kotiseutualueen luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia koskeva säännös on uusi. Lainkohdan perusteluissa olisi hyvä tarkentaa sitä, että kyseinen menettelyä koskeva säännös tulee sovellettavaksi myös niillä luonnonsuojelualueilla, jotka on perustettu ennen kumottavan lain voimaantuloa.

Hoito- ja käyttösuunnitelmat laaditaan saamelaisten kotiseutualueella ja kolttala-alueella tiiviissä yhteistyössä Saamelaiskäräjien, Kolttien kyläkokouksen, paliskuntien sekä paikallisen saamelaisyhteisön kanssa. Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimista koskevaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä ohjaavat jo nykyään Metsähallituksesta annetun lain yhteiskunnalliset veloitteet, jotka edellyttävät saamelaiskulttuurin turvaamista ja *yhteensovittamista* Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoidossa, käytössä ja suojelussa. Myös saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n ja poronhoitolain 56 § neuvotteloveloitteet sekä erityisesti ensin mainitun säännöksen tulokinnasta annettu oikeusministeriön ohje ovat kehittäneet vuorovaikutusta siten, että pyrkimyksenä on yhteisymmärryksen saavuttaminen.

Metsähallitus on soveltanut lainkohdan perusteluissa mainittuja Akwé: Kon- ohjeita kaikissa vuoden 2013 jälkeen laadituissa luonnonsuojelu- ja erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa, ja näkee tärkeänä, että ko. ohjeet mainitaan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Metsähallituksen mukaan perusteluissa ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista esittää nykyisin käytössä olevaa Akwé: Kon -toimintamallia yksityiskohtaisesti, koska toimintamalli ei ole muuttumaton, vaan sitä on tarkoitus kehittää saatujen kokemusten perusteella yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa.

60 § Luonnonsuojelualueen rajojen määrittäminen ja merkitseminen

Pykäläluonnoksen mukaan *"Valtion luonnonsuojelualueeseen tai yksityiseen luonnonsuojelualueeseen kohdistuva liikkumista tai mairinnousua koskeva kielto tai rajoitus on merkittävä maastoon"*. Jatkossa ei näin ollen olisi veloitetta merkitä maastoon sellaisen muun luonnonsuojelualueen ulkorajoja, joille sijoittuu liikkumista tai mairinnousua koskeva kielto. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tämä muutos on pykälän perustelujen mukaisesti *"selkeyttävä ja valtiontalouden kannalta"*

tarkoituksenmukainen tilanteessa, jossa esimerkiksi hyvin suurelle luonnonsuojelualueelle sisältyisi pieni liikkumisrajoitusalue”.

Lisäksi pykälälunoksessa esitetään, että *”valtion muun luonnonsuojelualueen ja yksityisen luonnonsuojelualueen raja voidaan merkitä maastoon.”*

Metsähallitus nostaa tämän osalta esille, että jos luonnonsuojelualueen rajaa ei ole merkitty selvästi maastoon, aiheutuu rajan etsimisestä metsätalous- ja muiden mahdollisten toimenpiteiden yhteydessä ylimääräistä työtä. Rajaloukkaustilanteissa myös maanomistajan oikeusturva voi vaarantua. Nykyaikainen paikannustekniikka ei riitä yksinomaan varmistamaan rajan tarkkaa paikallistamista.

Metsähallitus esittää, että pykälää muutetaan siten, että *”valtion muun luonnonsuojelualueen”* rajat on myös aina merkittävä näkyvästi maastoon. Epäselvissä tilanteissa on luonnonsuojelusta vastaavan viranomaisen tultava lisäksi pyydettyä osoittamaan korvauksetta rajan paikka.

Lisäksi Metsähallitus toteaa erillisenä huomiona, että kalastusta koskevat rajoitukset (kalatalousviranomaisen päätökset) merkitään ja tuodaan nähtäville kalastusrajoitus.fi palvelussa.

7 luku Luontotyyppien suojelu

Uhanalaisten luontotyyppien suojelun nostaminen luonnonsuojelulakiin on erittäin kannatettavaa. Se vahvistaa luontotyyppien ja näin välillisesti myös lajien tilaa ja suojelua sekä asettaa luontotyyppien huomioon ottamisen ja suojelun saman veroiseksi lajien suojelun rinnalla. Se lisää myös tietoisuutta luontotyypeistä ja niiden merkityksestä.

66 § Uhanalaisen luontotyypin huomioon ottaminen lupaa tai suunnitelmaa hyväksyttäessä

Pykälä lisää luontotyyppitiedon merkitystä ja toisaalta tarvetta tuottaa ja arvioida luontotyyppitietoa. Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin mukaista luontotyyppitietoa ei ole kattavasti tuotettu eikä saatavilla, mikä aiheuttaa Metsähallitukselle lisätarpeita tiedon tuottamiseen. Myös luontotyyppitiedon tiedonhallinnan ja tietojen avoimuuden merkitys kasvaa. Metsähallituksen osalta Luontopalvelut, Metsätalous Oy ja Kiinteistökehitys vastaavat kukin hallinnassaan olevien alueiden luontotiedoista.

67 § Suojellun luontotyypin rajauspäätös

Suojeltujen luontotyyppien listan päivittäminen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin tuottaman tiedon myötä on kannatettavaa. Useat näistä luontotyypeistä vaativat hoitotoimenpiteitä luontoarvojen säilymiseksi, mikä tulee huomioida rajauspäätöksiä tehtäessä. Metsähallitus ehdottaa vielä pohdittavaksi sitä, että meriajokaspohjat ja suojaosat näkinpartaispohjat lisättäisiin luonnonsuojelulain nojalla suojeltaviin luontotyyppeihin vesilain sijaan.

68 § Tiukasti suojellun luontotyypin heikentämiskielto

Tiukasti suojeltujen luontotyyppien lisäys on perusteltua näiden pienialaisten ja lajistollisesti merkittävien luontotyyppien tilan turvaamiseksi. Tiukasti suojellun luontotyyppien rajaukset ja tiedot tulisi tallentaa Suojelualuetietojärjestelmään (SATJ) suojeltujen luontotyyppien tapaan (67 §).

70 § Uhanalaisten luontotyyppien hoito

Valtion luonnonsuojelualueilla ja monikäyttömetsissä hoitotoimia on voitava tehdä ilman 67 § mukaista rajauspäätöstä (vrt. erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätökset, § 79, ja niihin liittyvät toimintatavat).

71 § Soveltamisala

Pykälässä on viittaus kalastuslain 2 §:ään kalalajien osalta. Viittaus ei ole täsmällinen, sillä kalastuslain 2 § ei pidä sisällään listausta eri kalalajeista. Metsähallitus esittää, että pykälään voitaisiin suoraan kirjata muotoiluna, esim. "lukuun ottamatta luonnonvaraisia kalalajeja (mlk. ravut ja nahkiainen)"

8 luku Eliölajien suojeleminen

79 § Uhanalaisten lajien elinympäristöjen hoito

ELY-keskus ja Metsähallitus voivat maanomistajan suostumuksella toteuttaa tarpeellisia hoito- ja kunnostustoimenpiteitä 77§:ssä tarkoitetulla erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikalla sen jälkeen, kun esiintymispaikan suojelusta on tehty 77 §:ssä tarkoitettu päätös. Ympäristöministeriön kanssa sovittuna käytäntönä ollut, että valtion mailla ELY-keskusten tekemiä rajauspäätöksiä ei pääsääntöisesti tehdä, vaan erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkoja voidaan hoitaa luonnonsuojelualueilla ilman rajauspäätöstä ja valtion monikäyttömetsissäkin esiintymät voidaan rajata Luontopalvelujen ja Metsätalous Oy:n yhteisellä päätöksellä, ilman ELYn virallista rajauspäätöstä. Metsähallituksen näkemyksen mukaan näin tulisi voida toimia jatkossakin ylimääräisen hallinnollisen työn välttämiseksi. Nyt lakiehdotuksessa esiintymispaikan hoito kytketään vain ELY-keskuksen virallisen päätöksen mukaisesti kohteisiin.

81 § Erityisesti suojeltavan eliölajin avustettu leviäminen

Lakiesityksen mukaan erityisesti suojeltavien lajien yksilöitä tai niiden osia voisi ELY-keskuksen päätöksellä tietyin perustein siirtää valtion alueella. Sama voidaan tehdä myös yksityismaalla maanomistajan suostumuksella. Lajisiirtoja valtion alueilla toteutettaessakin tulee varmistaa vuoropuhelu ja yhteissuunnittelu ELY-keskuksen ja Metsähallituksen tai muun valtion maanhaltijatahon kanssa.

84 § on Metsähallituksen näkemyksen mukaan erittäin hyvä ja käytännön toimintaa selkeyttävä pykälä.

85 § Poikkeaminen eliölajinsuojelua koskevista säännöksistä

Pykälän mukaan "*Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 73-75 ja 77-78 §:ssä tarkoitetuista eliölajien suojeleminen koskevista säännöksistä, jos poikkeus ei haittaa lajin suotuisan*

suojelutason säilyttämistä tai sen saavuttamista.” Pykälän tarkoittama häirintäkielto ja poikkeuslupavelvoite ovat laaja-alaisia. Jo voimassa olevan lain osalta on ollut epäselvyyttä sen suhteen, tuleeko myös Metsähallituksen Luontopalvelujen hakea tällaisia häirintään liittyviä poikkeuslupia toimiessaan luonnonsuojelualueilla ja jos, niin missä tilanteissa ja missä laajuudessa. Metsähallitus tekee joka maastokausi hyvin laajasti esim. luonnonhoitoon, ennallistamiseen ja palveluinfran rakentamiseen ja kunnossapitoon liittyviä töitä, joista voi aiheutua luonnolle jonkinasteisia häiriöitä. Jos tällaisilta alueiden suojelutavoitteita edistävilä töiltä edellytetään kovin laajasti tämän pykälän mukaisia poikkeuslupia, lisää se merkittävästi ”hallinnollista taakkaa” ja toisaalta hidastaa ja vaikeuttaa tällaisia toimia. Tämän vuoksi perusteluissa tulisi selkeyttää poikkeuslupamenettelyn soveltamista luonnonsuojeluviranomaisten omiin toimiin liittyen. Metsähallituksen näkemyksen mukaan poikkeuslupamenettelyä ei tulisi soveltaa luonnonsuojeluviranomaisten omiin toimiin, tai sitä tulisi näihin liittyen ainakin selkeästi rajoittaa.

Lisäksi Metsähallitus ehdottaa seuraavia muokkauksia pykälään:

Pykälän 2 momentin c kohta ”kalavesille” ehdotetaan muutettavaksi muotoon: ”kalakannoille”.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan lisäystä ”kalataloudelle” seuraavasti:

”Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi sallia määräaikaisesti poiketa rauhoitetun lajin häiritsemiskiellosta maantieteellisesti rajatulla alueella, mikäli lajin runsaslukuisuudesta johtuen on todennäköistä, että lajin yksilöt aiheuttavat ennakoimattomasti kohdentuvaa, erityisen merkittävää vahinkoa viljelmille tai kalataloudelle. Päätöksessä on osoitettava lajin muuonaukaiseen ruokailuun, levähtämiseen tai vastaavaan tarpeeseen riittävästi alueita.”

9 luku Vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

Metsähallituksella ei ole lausuttavaa tähän lukuun.

10 luku Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

Luonnonmuistomerkkejä koskevien pykälien siirtäminen luonnonsuojelualueita koskevasta luvusta samaan lukuun maiseman suojelua koskevien pykälien kanssa on hyvä ja perusteltu ratkaisu.

95 § Luonnonmuistomerkit

Yksityismailla sijaitsevien luonnonmuistomerkkien merkintävastuun suhteen on esiintynyt epäselvyyttä. Sen vuoksi on hyvä, että tämä vastuu on nyt lakiesityksessä osoitettu nyt selkeästi kunnalle.

Perustelujen mukaan luonnonmuistomerkkejä koskevat päätökset tallennettaisiin ”13 luvussa säädetyllä tavalla luonnonsuojelun tietojärjestelmään”. Yksityismaiden kohteita koskevia päätöksiä tekevät kunnat tuskin kuitenkaan jatkossakaan tulevat olemaan tämän tietojärjestelmän päivityskäyttäjiä. Jotta päätökset tulevat tallennettua järjestelmään, tulisi kuntien kattavasti toimittaa päätöstietoja sille taholle, joka vastaa näiden tietojen tallennuksesta järjestelmään. Tällä hetkellä

kunnat on ohjeistettu toimittamaan päätöstietoja Metsähallitukselle, mutta tätä tapahtuu varsin vaihtelevasti, kunnasta riippuen. Edellä todetun perusteella edellä viitatus virkkeen jälkeen tulisi lisätä seuraava kirjaus: *"Tämä edellyttää sitä, että kunnat toimittavat tekemänsä perustamis- ja lakkauttamispäätökset luonnonsuojelun tietojärjestelmän näitä tietoja ylläpitävälle taholle"*.

96 § *Luonnonmuistomerkin rauhoituksen lakkauttaminen*

Valtion maiden luonnonmuistomerkkien lakkauttamisesta ei ole ollut aiemmin laissa selkeää kirjausta. Esityksessä tämä puute on korjattu. On hyvä, että valtion alueilla alueita hallinnoiva viranomais voi tehdä myös tarvittavat lakkauttamispäätökset.

Pykälässä tuodaan esille myös mahdollisuus lakkauttaa kohde osittain. Tämä lisäys on hyvä, koska on varsin tavallista, että kohde on osittain tuhoutunut, jolloin tällainen osittainen lakkauttaminen voi olla tarpeen ja tarkoituksenmukaista.

11 luku Ekologisen kompensaation toteuttaminen

Metsähallituksen näkemyksen mukaan ekologista kompensaatiota koskeva sääntely vaatii vielä jatkossa mm. pilottihankkeiden pohjalta tehtävää jatkokehittelyä. Metsähallituksen näkökulmasta on tärkeää mm. se, että uusi luku sisältää mekanismit ja menettelyt tilanteissa, joissa valtion tai yksityismaan luonnonsuojelualue lakkautetaan kokonaan tai osittain tai sen rauhoitusmääräyksiä lievennetään sillä perusteella, että alueen rauhoitus estäisi jonkin yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Ekologisen kompensaation toteuttamisessa "kompensaatiorekisterillä" tulee olemaan keskeinen merkitys. Perustelujen (sivu 200) mukaan kyse olisi "avoimesta tietojärjestelmästä", joka kuuluisi osana luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Jälkimmäistä koskevassa luvussa 13 ei kuitenkaan ole mitään mainintaa tästä "kompensaatiorekisteristä". Kompensaatiorekisterin toteuttaminen tulee olemaan kiireellinen tehtävä, koska ekologisen kompensaation soveltamisen aloittaminen tulee edellyttämään rekisteriä. Esityksen perusteella jää kuitenkin epäselväksi mikä taho tulee vastaamaan tämän kompensaatiorekisterin toteuttamisesta.

Esityksen mukaisesti hyvityksenä voidaan käyttää viranomaispäätöksellä rajattavaa luontotyyppin ja lajin elinympäristöä taikka luonnonsuojelualueen perustamista. Tällaisista alueista tallennetaan tiedot nykyisin ULJAS-järjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan Suojelualue tietojärjestelmään (SATJ), joka ei ole avoin järjestelmä vaan ainoastaan luonnonsuojelualuehallinnon käytössä oleva tietojärjestelmä. Kompensaatiorekisterin suhde Suojelualue tietojärjestelmään (SATJ) jää esityksessä epäselväksi. Tavoitteena tulee kuitenkin olla, että tietoa samoista tai saman tyyppisistä alueista ei olisi tarpeen viedä kahteen erilliseen järjestelmään.

98 § *Hyvittävät toimenpiteet*

Perustelujen mukaan hyvittävät toimenpiteet rajataan "lisäisyyttä tuottaviin toimenpiteisiin" ja vain sellaiset toimenpiteet täyttäisivät määritelmän, joihin ei olisi velvollisuutta esim. lainsäädännön perusteella. Jälkimmäisistä todetaan esimerkkinä mm. *"Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden ja valtion omistamien luonnonsuojelualueiden luonnonarvojen turvaaminen ja lisääminen"*, mikä on Luontopalvelujen toiminnassa hyvin keskeisessä roolissa. Näistä kirjauksia huolimatta perusteluissa todetaan kuitenkin, että *"...esimerkiksi kunta ja Metsähallituksen Luontopalvelut voisivat niille*

lainsäädännössä asetetusta tehtävästä huolimatta halutessaan toteuttaa hyvittäviä toimenpiteitä". Metsähallituksen näkemyksen mukaan tämä kirjaus on Luontopalvelujen osalta hämmäntävä ja edellyttäisi asian selventämistä perusteluissa, joissa tulisi avata sitä millaisia Luontopalvelujen toimia tässä tarkoitetaan. Tuskin lienee ainakaan tarkoitus, että Luontopalvelut lähtisi tuottamaan tällaisia "taloudellisena toimintana", vrt. mitä perusteluissa on todettu (sivu 198) valtion liikelaitoksista (sivu 198, viitataan Metsähallituksen osalta sen liiketoimintoihin).

103 § *Vapaaehtoinen luonnonarvojen tuottaminen*

Perustelujen mukaan "...tai julkisen toimijan kuten valtion liikelaitoksen...toimintana voitaisiin perustaa myös laajoja.... hyvittämiseen soveltuvia yhteishyvitysalueita, joista ulkomaisessa kirjallisuudessa käytetään käsitettä *compensation pools*". Esityksen perusteella jää epäselväksi voisiko Luontopalvelut osallistua ja jos niin millä tavoin tällaisten alueiden perustamiseen (vrt. edellä todettu epäselvyys 98 § liittyen).

104 § *Vapaaehtoisen heikennyksen hyvittäminen* ja 107 § *Hyvittämistietojen saatavuus*

Näissä kummassakin viitataan "luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin", mutta tästä rekisteristä ei ole mitään mainintaa pykälän perusteluissa. Viittauksella tarkoitettaneen "kompensaatiorekisteriä", mutta selvyuden vuoksi tämä olisi hyvä näiden pykälien perusteluissa vastaavalla tavalla kuin 103 § kohdalla on tehty.

Metsähallitus lausuu ekologisen kompensaation osalta lisäksi tarkemmin lausuntopyynnön "Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen" ja "1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?" kohdissa.

12 luku Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

109 § *Alueiden hankinta valtiolle*

Vaikka alueiden hankinta valtiolle onkin ollut ja on jatkossakin keskeinen luonnonsuojeluohjelmien ja vastaavien toteutuskeino, siitä ei ole ollut aiemmin laissa selkeitä kirjauksia. Esityksessä tämä puute on nyt korjattu, mitä Metsähallitus pitää myönteisenä muutoksena.

Metsähallituksessa on viime vuosien aikana tullut enenevästi eteen tilanteita, joissa alueita tulisi hankkia valtiolle suojelualueiden tarkoituksenmukaisen hoidon ja käytön ohjauksen tarpeiden takia, nykyisten luonnonsuojelualueiden ja kansallisten ohjelmarajausten ja Natura 2000 -aluerajausten ulkopuolelta. Tällaiset tarpeet onkin nyt hyvin tuotu esille tämän pykälän perustelujen 6. kappaleessa. Siinä lueteltujen esimerkkien vastaaviin kohteisiin kuuluvat myös monien nykyisten rannikolla sijaitsevien suojelualueiden ulkorajojen tuntumassa sijaitsevat ja maankohoamisen myötä hiljalleen laajenevat vesijätöt, joilla sijaitsee osa niistä suojeluarvoista, joita ao. luonnonsuojelualueella ja sen hoidolla turvataan. Yleisyytensä ja tärkeytensä takia tällaiset vesijätötkin olisi hyvä tuoda esille perusteluissa. Tämän takia Metsähallitus ehdottaa 6. kappaleen tekstiin seuraava tarkennusta: "...lajitysalueiden tai alueiden luonnonhoidon kannalta tärkeiden vesijätöjen hankkiminen".

Perusteluista saa sellaisen kuvan, että 6. kappaleessa kuvattujen alueiden hoidon tai käytön ohjauksen kannalta tärkeiden alueiden hankinta koskisi lähinnä vain Metsähallituksen toimesta tapahtuvaa hankintaa. Tähän asti tämän tyyppisiä kohteita on vielä hankittu vähän, ja näissä harvoissa tapauksissa hankinta on tapahtunut Metsähallituksen toimesta. Koska tämän tyyppisten alueiden hankintatarpeet ovat kuitenkin varsin tavallisia, olisi kuitenkin tärkeää, että jatkossa tällaisia alueita voitaisiin hankkia tarvittaessa myös ELY-keskusten toimesta. Tämän vuoksi Metsähallitus ehdottaa 6. kappaleen loppuun lisättäväksi seuraavaa: *"Suojelualueiden hoidon ja käytön ohjauksen kannalta tärkeiden alueiden toistaiseksi vähäiset hankinnat on tehty Metsähallituksen toimesta, mutta alueiden hankintatarpeiden yleisyyden takia on jatkossa tärkeää ottaa tällaiset tarpeet huomioon myös ELY-keskusten toimesta tapahtuvassa maanhankinnassa"*.

Perustelujen mukaan valtiolle hankituista alueista perustetaan lähtökohtaisesti luonnonsuojelualueita. Joissakin tilanteissa voi kuitenkin olla tarkoituksenmukaista olla liittämättä hankittua aluetta luonnonsuojelualueen osaksi. Tilanne voi olla tällainen esimerkiksi silloin, jos on hankittu alue vaikkapa kansallispuiston kävijöitä palvelevaa pysäköintialuetta varten. Tämän vuoksi Metsähallitus ehdottaa pykälän perustelujen viimeisen kappaleen loppuun seuraavaa lisäystä: *"Poikkeustapauksissa (esim. kansallispuistoa varten hankittu pysäköintialue) valtiolle hankittu alue voidaan kuitenkin jättää tarkoituksenmukaisuussyistä liittämättä luonnonsuojelualueeseen"*.

13 luku Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

Voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin ei sisälly konkreettisia säännöksiä luontotietojen hallinnasta ja niitä koskevista järjestelmistä, vaan luonnonsuojelun tietojärjestelmästä on säädetty luonnonsuojeluasetuksessa. Luonnonsuojelulain uudistuksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu tarve kehittää voimassa olevaa sääntelyä luontotiedon hallinnan parantamiseksi ja sääntelyn ajantasaistamiseksi ja tämän toteuttamiseksi säätää luonnonsuojelun tietojärjestelmästä laissa asetuksen sijaan. Lisäksi valmistelussa on todettu myös tarve selkeyttää ja johdonmukaistaa keskeisten toimijoiden tehtäviä ja vastuita luontotiedon hallinnan kokonaisarkkitehtuurissa. Metsähallituksen näkemyksen mukaan luonnonsuojelun tietojärjestelmää koskevien säädösten kirjaaminen uudistettavaan luonnonsuojelulakiin on selkeä parannus nykytilanteeseen. Samalla Metsähallitus tuo kuitenkin esille sen, että lakiesitys jää monelta osin vielä hyvin yleiselle tasolle, ja se asettaakin luonnonsuojelun tiedonhallinnalle ja sen kehittämiseksi vasta hyvin karkeat raamit ja puitteet. Tämä korostaa myöhemmin annettavan asetuksen merkitystä, sillä siinä joudutaan tarkentamaan joitakin sellaisiakin asioita, joita olisi ehkä ollut syytä tarkentaa jo lakiesityksessä.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan yleisperusteluihin sisältyvä luonnonsuojelun tiedonhallintaa koskeva tarkastelu (sivu 7) on puutteellinen. Siinä on todettu, että julkistaloudelle aiheutuisi kustannuksia tietojärjestelmien jatkuvasta kehittämisestä ja ylläpidosta, mutta kustannusten lisäys on arvioitu vähäiseksi sillä perusteella, että pääosa luonnonsuojelun tietojärjestelmän toiminnoista on jo nykyisellään käytössä, ja vastaavasti pääosa tietojärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvistä kustannuksista toteutuu jo nykytilanteessa. Uusia tietojärjestelmätarpeita todetaan liittyvän lähinnä uhanalaisia luontotyyppisiä koskevan tiedon laajempaan hallintaan ja ekologiseen kompensaatioon. Nämä toteamukset kuitenkin selvästi aliarvioivat tiedonhallinnan kehittämisen jatkossa edellyttämiä kustannuksia, niin Metsähallituksessa kuin muuallakin luonnonsuojeluhallinnossa. Muutamien

perusteluissa mainittujen vielä puuttuvien tietojärjestelmien kustannusten ohella huomioon on otettava ne kustannukset, jotka aiheutuvat nykyisten järjestelmien jatkokehityksestä, jotta ne täyttäisivät nykyistä paremmin laissa todetut esim. järjestelmien avoimuuteen ja käytettävyyteen sekä tiedon laatuun liittyvät vaatimukset. Esimerkiksi luonnonsuojelun tietojärjestelmän keskeinen osa, Metsähallituksen ylläpitämä ULJAS-tietojärjestelmäkokonaisuus, on lähestymässä teknisen elinkaarensa loppuvaihetta ja ULJAS-kokonaisuuden uudistaminen tulee vaatimaan nykyisen ylläpitovaiheen vuosikustannuksia merkittävästi suurempaa taloudellista panostusta. Edellä todetun perusteella tiedonhallintaan liittyvien kustannusten tarkastelua tulisi Metsähallituksen näkemyksen mukaan tarkentaa edelleen nykyisestä ja tuoda selkeästi esille se, että tiedonhallinnan kehittäminen vastaamaan lakiesityksessä kuvailtua tavoitetilaa tulee edellyttämään merkittäviä taloudellisia panostuksia.

Luonnonsuojelun tietojärjestelmää koskevat kirjaukset ja niiden tuleva tarkentuminen asetusvaiheessa sekä lakiin (116 §) kirjattu järjestelmän ylläpitäjien välinen yhteistyö tulevat luomaan pohjan ja ohjaamaan mm. Metsähallituksessa tapahtuvaa tietojärjestelmien kehittämistyötä. Tässä jatkotyössä tulee kiinnittää huomiota myös mm. järjestelmien käytön tukeen ja sen järjestämiseen, missä on ollut resurssihaasteita, mutta joita ei lakiesityksessä ole tuotu esille lainkaan.

116 § Luonnonsuojelun tietojärjestelmä

Pykälän 2 momentissa on lueteltu ne organisaatiot (ylläpitäjät), Metsähallitus yhtenä luetelluista, joiden ylläpitämiin tietojärjestelmiin, rekistereihin ja asianhallintajärjestelmiin tallettavista tiedoista luonnonsuojelun tietojärjestelmä koostuu. Pykälän 5 momentissa todetaan, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvia tietoja sisältävistä 2 momentissa tarkoitetuista tietojärjestelmistä ja rekistereistä, tiedonrakenteista sekä järjestelmien ylläpitoon liittyvistä viranomaisten tehtävistä. Asetuksella annettavat tarkemmat säännökset tulevat olemaan tarpeen luonnonsuojelun tietojärjestelmän ylläpitäjien vastuiden ja lain perusteluissa mainitusti tietojärjestelmiin liittyvien teknisluonteisten yksityiskohtien tarkentamiseksi.

117 § Luonnonsuojelun tietojärjestelmään talletettavat tiedot

Pykäläehdotuksen mukaan Metsähallituksen on talletettava järjestelmään luonnonsuojelulain nojalla antamansa päätökset ja eräitä muita lakiin pohjautuvia dokumentteja, jotka on lueteltu Metsähallitusta koskevissa kohdissa 3) ja 4) (tulisiko numeroinnin kuitenkin olla 1 ja 2?). Näissä kohdissa luetellut asiat on pääosin yksilöity tarkasti lukuun ottamatta kohdan 3) "päätöksiä ja poikkeamisia", mikä edellyttäisi niiden tarkentamista perusteluissa, esim. luettelemalla ne lain pykälät, joihin näillä viitataan. Kohdissa 3) ja 4) luetellut tiedot ovat (lähes) kaikki asianhallintajärjestelmään tallennettavia päätöksiä, minkä vuoksi on hyvä, että 116 §:n perusteluissa on mainittu myös Metsähallituksen asianhallintajärjestelmät osana luonnonsuojelun tietojärjestelmää, siltä osin kuin niihin talletetaan luonnonsuojeluun liittyvää päätös- ja valvontatietoa.

Pykälän mukaan luonnon monimuotoisuuden tilan seuranta toteuttavien viranomaisten ja lain 11 §:ssä määriteltyjen asiantuntijaviranomaisten eli Luonnontieteellisen keskusmuseon sekä Suomen ympäristökeskuksen on talletettava 19 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojelun seurantaan koskevat tiedot

luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Luonnonsuojelun seurantaan koskevat tiedot muodostuvat luonnonsuojelun tietojärjestelmän useisiin eri osajärjestelmiin tallennettavista tiedoista. Luonnonsuojelun seurantaan sisältyviä tietoja, niiden kokonaisarkkitehtuuria ja luonnonsuojelun tietojärjestelmän ylläpitäjien vastuista seurantaan koskevien tietojen osalta tulisi tarkentaa valtioneuvoston asetuksella. Metsähallituksen näkemyksen mukaan tämä on välttämätöntä mm. sen vuoksi, että luonnonsuojelun seurantaan koskevien tietojen määrittely lakiesityksessä on varsin puutteellista (ks. 19 § koskevat kommentit edellä).

Pykälän lopussa käsitellään kunnan velvollisuutta toimittaa mahdollisuuksien mukaan tietoja päätöksistään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tallennettavaksi luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Luonnonmuistomerkkien osalta kunnat kuitenkin tällä hetkellä toimittavat päätöstietoja Metsähallitukselle Suojelualuetietojärjestelmään (SATJ) tallennettavaksi (ks. myös kommentit edellä 95 § kohdalla).

118 § *Tiedon laatu*

Pykälässä säädetään tiedon laatuun liittyvistä tiedon tuottajan ja tietojärjestelmän ylläpitäjän vastuista siten, että tiedon tuottaja vastaa tiedon oikeellisuudesta ja tietojärjestelmän ylläpitäjä vastaa siitä, että tietojärjestelmään merkitään tiedon laatua kuvaavat tiedot tiedon lähteestä ja tiedon hankkimisen ja tallettamisen ajankohdasta. Tämä asettaa tietojärjestelmän ylläpitäjille nykyistä laajemman metatietojen ylläpitovastuun, joka voi myös edellyttää yksittäisten tietojen laatua kuvaavien ominaisuustietojen lisäämistä tai tarkentamista tietojärjestelmässä. Useiden eri viranomaisten yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien osalta tulee myös selkiyttää tilanteet, joissa tiedon tuottaja on eri toimija kuin tietojärjestelmän ylläpitäjä, jotta vastuu tiedon oikeellisuudesta kohdistuu oikealle toimijalle.

119 § *Tietojen luovuttaminen*

Pykälän mukaan luonnonsuojelun tietojärjestelmään talletetut tiedot ovat lähtökohtaisesti ympäristödirektiivin tarkoittamia julkisia ympäristötietoja, ellei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Lain 116 §:ssä on määritelty henkilötietojen käsittelyyn liittyvät luonnonsuojelun tietojärjestelmän rekisterinpitäjät ja säädetty rekisterinpitäjien vastuista. Sen sijaan toiseen, luonnonsuojelulain valmistelun yhteydessä mm. Luontotiedon hallinta -alatyöryhmässä esiin nostettuun henkilötietoihin liittyvään kysymykseen, henkilötiedoiksi tulkittaviin paikkatietoihin, lakiehdotuksessa ei oteta kantaa. Kyse on luontotiedoista, jotka eivät suoraan sisällä henkilötietoja, mutta jotka voidaan yhdistää luonnolliseen henkilöön välillisesti sijainnin tai kiinteistötunnuksen perusteella. Esimerkiksi Metsähallituksen kuviotietojärjestelmään (SAKTI) tällä hetkellä tallennettavat yksityisten suojelualueiden biotooppikuviotiedot on tulkittu julkisuuslain 24 §:n perusteella salassa pidettäviksi henkilötiedoiksi, joiden julkaiseminen avoimena tietoineistona ei ole mahdollista ilman erillislainsäädäntöä (vrt. Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä 419/2011). Mikäli tätä kysymystä ei saada ratkaistua uudistettavan luonnonsuojelulain perusteella, se tulee edelleen rajoittamaan luontotyyppitiedon avoimuutta ja siten sen käytettävyyttä.

Lisäksi Metsähallitus korostaa edelleen lausunnossa jo aiemmin mainittua seikkaa tiedon avoimuuden huomioimisen osalta. Tiedon avoimuutta arvioitaessa tulee aina huomioida tietojärjestelmien mahdollisesti sisältämät salassapidettävät tiedot ja niiden julkisuuslaillinen suoja. Metsähallituksen asianhallinnan tietojärjestelmä sisältää sekä salassa pidettävää että puolustusvoimien turvaluokiteltua tietoa. Järjestelmien avaaminen ympäristötiedon osalta on kustannuskysymysten lisäksi myös tietoturvallisuuskysymys.

Pykälässä säädetään myös julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettuun lakiin (906/2019) liittyvästä viranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Momentin 3 mukaan 116 §:n 2 momentissa tarkoitetuilla luonnonsuojelun tietojärjestelmän ylläpitäjillä sekä Suomen Metsäkeskuksella, aluehallintovirastolla, kunnalla ja maakunnan liitolla, Suomen riistakeskuksella ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada luonnonsuojelun tietojärjestelmästä tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Viranomaisten tiedonsaantioikeuden tarkoittamia tietosisältöjä ei siis ole pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi, vaan sääntelyyn sisältyy vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta. Kun tiedonsaantioikeuden kattamia tietosisältöjä ei ole yksilöity, on erittäin vaikeaa arvioida tiedonhallintalain 22 §:n (Tietojen luovuttaminen teknisen rajapinnan avulla viranomaisten välillä) mukaisten teknisten rajapintojen toteuttamisen vaatimuksia luonnonsuojelun tietojärjestelmän ylläpitäjille uuden luonnonsuojelulain voimaantulon jälkeen.

Pykälän perustelujen viimeisessä kappaleessa käsitellään perustuslakivaliokunnan tiedonsaantioikeuteen liittyviä kannanottoja. Tämän kappaleen kirjausten käytännön merkitystä on kuitenkin Metsähallituksen näkemyksen mukaan vaikea arvioida, minkä vuoksi kappaletta olisi tältä osin syytä täydentää.

120 § *Päätöksistä tiedottaminen*

Pykälän 3 momentin mukaisesti "Ympäristöministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen on julkaistava tämän lain nojalla antamansa päätökset internetsivuillaan. Internetissä julkaistava päätös saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sisältää sijaintitietoja".

Metsähallitus antaa 3 momentin tarkoittamia päätöksiä vuositasolla noin 100–250 kpl. Metsähallitus ei näe tarpeellisena kaikkien luonnonsuojelulain mukaisten päätösten julkaisemista yleistiedoksiantona. Tyypillinen annettava päätös on yksittäistä luonnonsuojelualuetta tai -alueita koskeva tutkimus- tai liikkumislupa, jossa asianosaisten joukko on hyvin suppea. Metsähallitus ei katso kaikkien tällaisten päätösten antamisen yleistiedoksiantona merkittävästi edistävän säännöksen tavoitteena olevaa päätöksenteon avoimuutta tai tuovan ympäristötiedodirektiivin tarkoittamaan lisäarvoa yleisölle. Jo nyt päätöksiä julkaistaan yleistiedoksiantona Metsähallituksen internet-sivuilla, mikäli tämä on päätöksen luonne huomioiden tarkoituksenmukaista. Yleistiedoksiantovelvoitteen laajentamisesta aiheutuva lisätyötä kasvattavat myös osaan päätöksistä liittyvät kielilain velvoitteet (mm. saamelaisten kotiseutualue) sekä hallintolain henkilötietojen käsittelyä koskevat velvoitteet. Lupapäätökset mm. tyypillisesti sisältävät henkilötietoja, joista hallintolain mukaisesti voidaan julkaista vain välttämättömät. Metsähallitus näkeekin

pykälämuutoksesta koituvat kustannukset kohtuuttoman suurina suhteessa muutoksella tavoiteltaviin hyötyihin. Metsähallitus esittää, että pykälän 3 momentista poistettaisiin Metsähallitusta koskeva yleinen velvoite julkaista internetsivuillaan kaikki luonnonsuojelulain nojalla annetut päätökset. Vaihtoehtoisesti tätä menettelyä tulisi rajata koskemaan vain tietyntyyppisiä päätöksiä, ja tällöin perusteluissa tulisi luetella ne pykälät, joiden nojalla annettavat päätökset tulevat verkkosivuilla julkaista.

14 luku Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

121 § Valvonnan järjestäminen

Tässä uudessa pykälässä todetaan Metsähallituksen suorittavan valvontaa valtion luonnonsuojelualueilla. Tätä valvontaa suorittavat Metsähallituksen erätarkastajat, Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain (1157/2005) nojalla. Nykyisellään yksityiset luonnonsuojelualueet (YSA) jäävät erätarkastajien toimivallan ulkopuolelle, mikä on todettu pykälän 131 § *Haltuunotto-oikeus* perusteluissa. Tämä on epäkohta, joka Metsähallituksen näkemyksen mukaan tulisi korjata erävalvontaa koskevan lain muutoksella.

15 luku Muutoksenhaku

Metsähallituksella ei ole lausuttavaa tähän lukuun.

16 luku Voimaantulosäännökset

Metsähallituksella ei ole lausuttavaa tähän lukuun.

Huomiot muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin

Metsähallituksella ei ole lausuttavaa muutoksista, joita on ehdotettu muihin lakeihin.

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen

Luonnonsuojelulain uudistuksen tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua luonnonsuojelulain toimivuuden ja vaikuttavuuden parantamisen myötä luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi ja hidastamiseksi. Ehdotuksella pyritään myös osaltaan lisäämään luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä sekä tehostamaan hallinnollisia menettelyjä. Näiden ohella ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää luonnonsuojelulain roolia osana muuta ympäristöä koskevaa lainsäädäntöä.

Voimassa olevaa luonnonsuojelulakia ja sen muutostarpeita on valmistelussa tarkasteltu läpileikkaavien teemojen kautta: ilmastonmuutos, lajien suojelun parantaminen, luontotyyppisuojelun parantaminen, luontotiedon hallinta sekä luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja kannustimet.

Uudistuksen myötä voimassa olevan luonnonsuojelulain yleinen rakenne ja sen useat pykälät säilyisivät sisällöllisesti pitkälti ennallaan, mutta lakia täydennettäisiin ja tarkistettaisiin

monilta osin. Uusina keinoina lakiin ehdotetaan mm. luontotyyppien suojelukeinojen laajentamista, luontotiedon hallinnan vahvistamista, ekologista kompensatiota sekä ilmastonmuutoksen tunnistamista osana monimuotoisuuden turvaamista. Näiden ohella ehdotuksessa kiinnitetään erityistä huomiota kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen osallistumisoikeuteen ja oikeusturvaan sekä saamelaisten kulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen edellytysten turvaamiseen.

Miten lakiehdotus kokonaisuutena vastaa sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen?

Metsähallituksen näkemyksen mukaan on selvää, että toteutuessaan lakiesitys mm. tehostaa hallinnollisia menettelyjä ja selkeyttää luonnonsuojelulain asemaa ja roolia osana muuta ympäristölainsäädäntöä. Luonnonsuojelulain ajantasaistaminen ja sen mukanaan tuoma luonnonsuojeluhallinnon ja sen toiminnan selkiytyminen todennäköisesti myös lisäävät luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä. Metsähallituksen näkemyksen mukaan lakiesitys vaikuttaisi myönteisesti laissa (1 §) asetettuihin tavoitteiden toteutumiseen. Metsähallituksen näkemyksen mukaan on kuitenkin selvää, että lakiesityksen toteutuminen ei yksinään riitä turvaamaan luonnon monimuotoisuutta, vaan sen lisäksi tarvitaan monia muitakin toimia. Selvää on myös, että luonnonsuojeluun liittyvien mittavien haasteiden takia lakiesityksen sisältämiä suojelun tehostamistoimia (esim. luontotyyppisuojaan liittyen) tarvitaan, mutta niiden vaikutukset on arvioitava kokonaisvaltaisesti ja taloudelliset näkökulmat sekä vaikutukset huomioiden.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Luonnonsuojelulain tavoitteisiin ehdotetaan 1 §:n 3 kohdassa lisättäviksi ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja ilmastonmuutoksen hillinnän edistäminen. Nykyinen laki ei tunnista ilmastonmuutoksen merkitystä luonnon monimuotoisuuden kannalta. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena on konkretisoida ja vahvistaa luonnon monimuotoisuuden vähenemisen ja ilmastonmuutoksen keskinäisyyttä ja kytkentöjä. Tunnistamalla ja huomioimalla kytkökset voidaan osaltaan tukea luonnonsuojelu- ja ilmastopolitiikan yhteensovittamista ja johdonmukaisuutta. Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia, alueelliset toimeenpanosuunnitelmat, osallistuminen luonnonsuojelusuunnitteluun sekä seuranta voivat osaltaan tukea strategioiden johdonmukaista yhteensovittamista.

Ilmastonmuutosta on käsitelty uudistuksen valmistelussa yhtenä läpileikkaavana teemana yhteistyössä kansallisten asiantuntijoiden kanssa.

Miten näette ilmastonmuutoksen hillinnän luonnonsuojelulain ehdotettuna tavoitteen

Metsähallituksen näkemyksen mukaan ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja ilmastonmuutoksen hillinnän edistämisen sisällyttäminen esitetyllä tavalla yhdeksi luonnonsuojelun tavoitteeksi (1 §) on perusteltua. Kuten perusteluistakin käy ilmi, kytkettyvät luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja haitallinen ilmastonmuutos toisiinsa. Koska

luonnonsuojelulain mukaisella keinovalikoimalla (etenkin luonnonsuojelualueverkostolla) on oma tärkeä merkityksensä sekä ilmastonmuutoksen hillinnässä, että siihen sopeutumisessa, on näiden asioiden näkyminen lain tavoitteissa perusteltua.

Ilmastonmuutos vaikutuksineen on myös luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta yksi hyvin keskeinen tekijä. Muuttuvan ilmaston vaikutus lajeihin ja luontotyypeihin tulee ottaa läpileikkaavasti huomioon kaikessa toiminnassa. Elinympäristöjen ja luontotyyppien sekä luonnonsuojelualueiden kytkeytyneisyyden lisäämisen tarve korostuu ilmaston muuttuessa, jotta monimuotoisuuden suojelun tavoitteet voidaan turvata. Tämän vuoksi monimuotoisuuden suojelua edistävän lainsäädännön tulisi mahdollistaa riittävä joustavuus ja reagointikyky muuttuvien, ennakoimattomien tarpeiden mukaan.

Ekologisen kompensaation eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan ekologisen kompensaation käyttöä pilotoidaan esimerkiksi isoissa infrastruktuurihankkeissa ja arvioidaan saatujen kokemusten perusteella lainsäädännön uudistustarpeita.

Luonnonsuojelulakiin ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset muodostuvat velvoittavasta hyvittämisestä ja vapaaehtoisesta hyvittämisestä sekä molempiin soveltuvasta vapaaehtoisesta luontoarvojen tuottamisesta. Ne tulisivat voimaan porrastetusti: vapaaehtoinen kompensointi luonnonsuojelulain voimaantulon yhteydessä, mutta velvoittava kompensatio myöhemmin.

Velvoittava hyvittämisvelvollisuus koskisi luonnonsuojelulaista myönnettäviä poikkeuksia suojeltujen luontotyyppiäsiintymien ja eliölajien esiintymispaikkojen suojelusta sekä suojelualueiden lakkauttamista. Tavoitteena on hidastaa rauhoitettujen lajien ja harvinaisimpien luontotyyppien katoa.

Säännöksillä mahdollistettaisiin myös heikennysten vapaaehtoinen hyvittäminen. Kyse olisi toiminnanharjoittajan vastuullisesta yritystoiminnasta ja sen todentamisesta esimerkiksi rahoittajalle, sijoittajille tai asiakkaille, kansalaisyhteiskunnalle ja liikekumppaneille.

Yksityinen maanomistaja, yritys, kunta tai valtion liikelaitos voisi tuottaa luonnonarvoja, joilla muusta taloudellisesta toiminnasta johtuva heikennys suojelluille luonnonarvoille voitaisiin hyvittää. Viranomaisvarmennus takaisi tuotettavien luonnonarvojen yhteismitallisuuden, käytettävyyden ennakkolisena hyvityksenä poikkeuslupamenettelyssä ja toiminnan luotettavuuden niin toimintaan osallistuville kuin kansalaisyhteiskunnalle.

1) Miten ehdotettavat ekologisen kompensaation säännökset vaikuttavat luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen?

Ekologisen kompensaation käsite ja siihen liittyvät toimintamallit ja ratkaisut ovat Suomessa varsin "uusi asia", johon näin ollen liittyy ymmärrettävästi edelleen epäselvyyksiä ja kehitettävää. Ekologisen kompensaation lisääminen luonnonsuojelulakiin on perusteltua,

mutta on selvää, että tämän kaltaista uutta laajaa kokonaisuutta koskevia säädöksiä joudutaan pilotointien ja muiden kokemusten kautta tarkentamaan. Ekologiseen kompensatioon liittyvät menettelyt ja prosessit ovat varsin monitahoinen ja haastava kokonaisuus. Laissa ja sen perusteluissa esitetty malli, on kuitenkin Metsähallituksen näkemyksen mukaan hyvä lähtökohta ja lakiesitys antaa hyvän pohjan tämän asian jatkokehittelylle.

Ekologisen kompensatian vaikuttavuus luonnonsuojelun tavoitteiden kannalta tulee osin tietysti riippumaan myös siitä, kuinka laajasti sitä tullaan käytännössä soveltamaan. Tämän arviointi tässä vaiheessa on vaikeaa. On selvää, että ekologisen kompensatian kaltainen kokonaan uusi "suojelukeino" edesauttaa osaltaan luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamista. Toisaalta on syytä huomata myös toinen ekologiseen kompensatioon liittyvä puoli eli se, että se mahdollistaa jatkossa myös joidenkin sellaisten yhteiskunnallisesti ehkä tärkeidenkin hankkeiden toteuttamisen, joiden toteuttaminen ilman kompensatiomekanismia ei olisi ehkä lainkaan mahdollista.

Ekologinen kompensatio on kansainvälisesti suhteellisen laajasti hyödynnetty keino hyvittää luonnon monimuotoisuudelle kohdistuva haitta esimerkiksi suurissa infrahankkeissa. Huomioitavaa on kuitenkin se, että sääntelyssä on eri maiden välillä merkittävääkin vaihtelevuutta. Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä ekologisen kompensatian pilotointi oli osana sääntelyn kehittämistä, sillä Suomessakaan ei ole toistaiseksi ollut esimerkkejä määritelmien mukaisista ekologisen kompensatian hankkeista, joissa olisi onnistuttu tuottamaan niin sanottu "no nett loss" tilanne, jota luonnonsuojelulakiluonnoksessa edellytetään. Pilottihankkeiden toteutus on kuitenkin viivästynyt ja lainsäädäntöehdotus on luonnosteltu olemassa olevan tiedon perusteella ja asiantuntijaryhmän avustuksella. Lain valmistelussa on siis jäänyt vielä toteutumatta hallitusohjelman kirjaus siitä, että "ekologisen kompensatian käyttöä pilotoidaan esimerkiksi isoissa infrastruktuurihankkeissa ja arvioidaan saatujen kokemusten perusteella lainsäädännön uudistustarpeita". Pilottihankkeet on tarkoitus toteuttaa ennen velvoittavan kompensatian voimaantuloa. Seurantatietoa kompensatioiden onnistumisesta saadaan vasta myöhemmin.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan lainsäädännön valmistelun yhteydessä tehty vaikuttavuusarviointi on myös tämän vuoksi puutteellinen ja arviota siitä, miten ekologisen kompensatian säädäntö vaikuttaa luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttamiseen on vaikea tehdä.

Käytännössä kompensatioita koskevan säädännön vaikutuksista ja säädännön onnistumisesta saadaan lisää tietoa vasta sitten, kun ekologisen kompensatian hankkeita on saatu toteutukseen ja niiden vaikuttavuutta on seurattu useamman vuoden. Tämän vuoksi on tärkeää, että kompensatiota koskeva lainsäädäntö jätetään avoimeksi tarvittaville muutoksille sekä velvoittavan kompensatian että vapaaehtoisen kompensatian osalta.

2) Miten ehdotettavat ekologisen kompensatian säännökset vaikuttavat toimialojen suunnittelemiin hankkeisiin?

Ks. edellinen

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Luonnonsuojelualueilla on voimassa olevan luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 7 kohdan nojalla mahdollista etsiä malmeja luonnonsuojelualan haltijaviranomaisen (Metsähallitus) luvalla. Lisäksi malminetsintään sovelletaan kaivoslain mukaisia toiminnan edellytyksiä.

Luonnonsuojelualueiden perustamisen tarkoituksena on arvokkaiden luontoarvojen suojeleminen. Ehdotuksen mukaan luonnonsuojelualaista poistettaisiin Metsähallituksen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla. Metsähallitus voisi kuitenkin jatkossakin myöntää luvan geologiseen tutkimukseen valtion luonnonsuojelualueella, mikäli toiminta ei vaarantaisi alueen perustamistarkoitusta. Geologiset tutkimukset lisäävät luonnontieteellistä tietoa suojelualan ominaisuuksista. Geologinen tutkimustoiminta luonnonsuojelualueella olisi kuitenkin järjestettävä niin, ettei se aiheuta suojelualan lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle tai maisemalle vähäistä suurempaa haittaa.

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla 1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

2) muulla tavalla (miten)?

Metsähallitus pitää tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla esityksen mukaisella tavalla poistamalla lain 52 §:stä mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla.

Kuten 52 §:n perusteluissa tuodaan hyvin esille, tähtää malminetsintä aina kaivostoimintaan, eikä kaivostoiminta luonnonsuojelualueilla ole mahdollista ilman suojelun lakkauttamista. Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden luonnonsuojelualueiden pitäminen malminetsinnän ja kaivostoiminnan ulkopuolella on siten perusteltua, kun huomioidaan luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen sekä uhanalaisten lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiskehityksen.

Huomattavaa on, että kallioperän poikkeuksellisten geologisten ominaisuuksien vuoksi nimenomaan luonnonsuojelualueet, jotka ovat erityisen tärkeitä monille kasvupaikkansa suhteen vaateliaille uhanalaisille lajeille (esim. Keski-Lapin vihreäkivivyöhykkeellä ja serpentiinialueilla), ovat samalla myös erityisen kiinnostavia kohteita malminetsijöille. Hallituksen esityksessä mainitaan moninaisia vaikutusmekanismeja, joiden kautta malminetsintä heikentää luonnonsuojelualueiden tilaa (ajourat, puustovauriot ym.). On myös huomattava, että malminetsintä voi olla erittäin pitkäkestoista: samalla luonnonsuojelualueella voidaan etsiä malmeja kaivoslain (621/2011) mukaisesti jopa 15 vuoden ajan. Jatkuvan pitkäkestoisen melusta ja ihmistoiminnasta aiheutuvan häiriön sekä vähittäin tapahtuvien yksittäisten suojelualueeseen kohdistuvien vaurioiden kumuloituvia vaikutuksia esimerkiksi

alueen eläimistöön kokonaisuudessaan on erittäin vaikea ennustaa, arvioida ja seurata. Varovaisuusperiaatteen mukaisesti toiminnalle ei tällöin tulisi myöntää lupaa.

Suojelualueilla, jotka kuuluvat Natura 2000 -verkostoon, malminetsintäyhtiöiden on arvioitava toiminnan vaikutukset alueen suojeluperusteisiin, mihin liittyy usein myös laajoja luontoselvityksiä. On myös paljon valtion suojelualueita, jotka eivät ole Natura-alueita. Jos näille luonnonsuojelualueille kohdistuu malminetsintää, alueen uhanalaisiin lajeihin ja luontotyyppeihin kohdistuvien vaikutusten arviointi voi olla riittämätöntä ja puutteellisin tiedoin tehtyä.

Kuten lain esitöissä todetaan, malminetsinnällä on vaikutusta myös luonnonsuojelualueiden muuhun käyttöön. Retkeilijöiden ja muiden alueilla liikkuvien on vaikea ymmärtää, että voimassa oleva laki mahdollistaa muun muassa kairakoneilla työskentelyn alueilla, joissa luontoa muuttava toiminta on muutoin kiellettyä tai tarkkaan säänneltyä.

Asiaa tarkasteltaessa on tärkeä muistaa myös se tosiseikka, että merkittävä osa perustetuista luonnonsuojelualueista on hankittu kumottavan lain voimassa olon aikana valtiolle yksityisiltä maanomistajilta joko vapaaehtoisesti tai lunastamalla. Valtio on hankkinut alueet nimenomaan luonnonsuojelutarkoituksiin, joten näiden alueiden käyttö luonnonsuojelutavoitteiden kanssa ristiriidassa olevaan käyttötarkoitukseen koetaan vääreksi.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan esitettyä muutosta puoltaa myös se tosiseikka, että muut ehdotettavan lain 52 §:ssä mainitut toiminnot, jotka edellyttävät viranomaisen lupaa poiketa alueen rauhoitussäännöksistä, ovat vaikutuksiltaan hyvin vähäisiä verrattuna malminetsintään.

Lain 56 § 3 momentissa säädettäisiin niin sanotuista saavutetuista oikeuksista, jotka olisivat voimassa alueen rauhoituksesta huolimatta. Epäselväksi jää voidaanko voimassa oleva kaivoslain mukainen malminetsintälupa katsoa säännöksen tarkoittamaksi oikeudeksi. Metsähallitus ehdottaa, että tämä asia selvennettäisiin lain perusteluissa.

Muut huomiot

Esitys uudeksi lisättäväksi pykäläksi

Metsähallitus ehdottaa uuteen lakiin lisättäväksi pykälää tutkimus- ja geenireservimetsistä. Luonnonvarakeskuksella (Luke) on käytössään erityistarkoituksiin varattuja tutkimus- ja geenireservimetsiä. Niiden kokonaismäärä on promillen luokkaa koko Suomen metsäpinta-alasta. Tutkimuksellisten tarpeiden ja puiden geeniperimän turvaamisen kannalta on välttämätöntä, että em. metsiköitä voidaan käsitellä niiden käyttötarkoitusten edellyttämällä tavalla.

Pykälälisäyksesitys: *"Tutkimus- ja geenireservimetsiä voidaan käsitellä tämän lain säännösten estämättä tutkimus- ja geenireservimetsien käyttötarkoitusten edellyttämällä tavalla".*

Pykälän säädöskohtaisissa perusteluissa tulee huomioida Natura-alueiden säännösten vaikutukset tutkimus- geenireservimetsien alueisiin.

Muita huomioita esityksestä:

Lakiesitystä perustellaan uusimman tutkimustiedon hyödyntämisellä. Metsähallitus toteaa, että näin tulisi menetellä myös, kun kuvataan metsissä tapahtuneita muutoksia. Metsien käytössä tapahtuneet muutokset näkyvät hitaasti, mutta uusimpien valtakunnan metsien inventointitulosten mukaan on nähtävissä käänne metsälajien uhanalaisuuden uhkatekijöissä (Lakiesityksen kohta 2. *Nykytila ja sen arviointi*, alakohta 2.1.4 "Lajien uhanalaisuus s. 17, kolmas kappale).

Esimerkiksi viimeisten 20–30 vuoden aikana kookkaiden vanhojen puiden määrä on lisääntynyt. Lehtipuuvaltaisuus (myös haavan määrä) on lisääntynyt, ja lahopuun määrä on pysynyt ennallaan ja kääntynyt kasvuun. Ainoastaan yli 121-vuotiaiden metsien osuus on vähentynyt. Näidenkin osalta väheneminen on em. tarkkailujaksolla hidastunut ja muuttumassa toisen suuntaiseksi. Sama myönteinen kehityssuunta on nähtävissä vahvistuvana alati uusiutuvien metsänhoito-ohjeiden käyttöönoton myötä monissa muissakin luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeissä talouskäytössä olevien metsien tunnusluvuissa. Myönteiseen kehitykseen vaikuttaa osaltaan myös suojellun pinta-alan voimakas lisääntyminen. Esimerkiksi Etelä-Suomessa suojeltu ala on viisitoistakertaistunut 80-luvulta nykyhetkeen. Lakiesityksen sivulla 17 todetaan lisäksi, että: *"Ylivoimaisesti merkittävimmät syyt suolajiston uhanalaisuudelle ovat ojitus ja turpeenotto. Suomen alkuperäisestä suoalasta on ojitettu noin 60 %, ja ojitamattomasta suoalasta Etelä-Suomessa on vain noin kolmannes. Sekä uudisojitus että turpeenotto ovat vähenemässä, ja ojituksen painopiste on siirtynyt kunnostusojitukseen. Muista suolajistoon kohdistuvista uhanalaistumisen syistä myös avointen soiden umpeenkasvu ja metsätaloustoimet ovat osin kytköksissä ojitukseen."*

Metsähallituksen harjoittaman metsätalouden osalta todetaan selvyden vuoksi, että metsätaloudessa uudisojitus on loppunut jo 1990-luvun alussa käytännössä kokonaan, ja myös kunnostusojitusmäärät ovat voimakkaasti vähenemässä uusiutuvien metsänhoito-ohjeiden myötä.

Kohdassa" 2.1.2 *Tärkeimmät luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavat tekijät* " sivun 10 viimeisessä kappaleessa todetaan lisäksi seuraavaa:

"Metsäluonnon köyhtyminen liittyy erityisesti metsien jo pitkään jatkuneen tehokkaan talouskäytön aiheuttamiin kielteisiin vaikutuksiin, jotka liittyvät metsäojitukseen, maanmuokkaukseen, lehtojen kuusettumiseen, kuolleen puun vähäiseen määrään ja laadun yksipuolisuuteen metsissä, metsäpalojen vähäisyyteen, vanhojen metsien vähenemiseen sekä metsien puulajisuhteiden ja ikärakenteen yksipuolistumiseen. Metsätalouden toimien myötä

metsät pirstoutuvat ja nuorentuvat, ja puuston ja maaperän käsittely ja muutokset vaikuttavat metsien muuhun kasvillisuuteen, lajistoon, vesitalouteen, pienvesiin ja pienilmastoon."

Metsähallituksen metsätalouden osalta todetaan edellä esitetystä, että lehtojen kuusettuminen on luonnon oma prosessi eikä metsien talouskäytön aiheuttamaa. Metsien käyttö on päinvastoin vähentänyt lehtojen kuusettumista. Metsäpalojen lisääntyminen ei ole nyky-yhteiskunnassa yleisesti eikä varsinkaan CO₂-päästöjen näkökulmasta hyväksyttävää. Myöskään metsien ikärakenne ei ole yksipuolistunut.

Kohdassa "2.1.4 Lajien uhanalaisuus" sivulla 15 olisi hyvä tuoda esille, että v. 2019 uhanalaisista lajeista, joilla metsät ovat ensisijainen elinympäristö, oli lehtojen lajeja 576 eli 69 % ja lehtojen osuus metsien pinta-alasta on alle 2 %.

Edelleen metsätalouden osalta kiinnitetään huomiota kohdan " 2.1.2 Tärkeimmät luonnon monimuotoisuuden vaikuttavat tekijät" sivulla 11, 3. kappaleessa esitettyyn: " Vaikka pistemäisen kuormituksen hallinta muun muassa teollisuuden ja yhdyskuntien päästöjen osalta on kehittynyt, hajakuormituksen päästöt maa- ja metsätaloudesta jatkuvat edelleen, eikä näiden aiheuttamaa muutosta vesistöissä ole kyetty pysäyttämään."

Samassa yhteydessä olisi syytä mainita, että esim. maanteiden varsilta, taajama-alueilta ja kiinteistörakennetyömailta valuvia hulevesiä, joiden selkeyttämisessä ja puhdistamisessa olisi todella paljon opittavaa nykyään metsätaloudessa käytettävistä vesiensuojelumenetelmistä.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan on tärkeää, että lakiesityksestä kävisi paremmin ilmi viimeisten vuosikymmenien aikana tapahtunut metsätalouden ohjeiden ja toimintatapojen muutos, joilla on saatu aikaan luonnonhoidon kannalta paljon myönteistä kehitystä.

Juha Niemelä

pääjohtaja